(рѫс) ꙟл арꙋнкъ; кѫчй чине ва креде алтꙋл, афаръ де кре о бабъ ширбъ, чѣ ашà де моале ꙟ крединцъ, кѫт ꙁїоа амѣꙁъꙁй, де вей ꙁиче кѫй меꙁꙋл нопцїй, ши кѫнд стрълꙋчеще Соареле май лъмꙋрит, ва креде къ є чѣ май афꙋндъ ꙟтꙋнечиме, нꙋмай сѫй ꙁикъ чинева кѫй ашà, чине ва креде ꙁик, кꙋм къ Ромѫнїй дин Молдова, дин Џѣра Ромѫнѣскъ ши алте пърцй, пентрꙋ ачѣїа, къ се ꙁик: Молдовенй, ш. а. нꙋ сѫнт Ромѫнй адевърацй? О! немърџинитъ рътъчире, о десфрѫнатъ несфїалъ! о не аꙋꙁитъ викленїе, кꙋ карѣ врѣ омꙋл ачеста съ ꙟшеле лꙋмѣ, де карѣ є дѫнсꙋл астъꙁй ка ун амъџиторю, ювиторю де виклешꙋг ши трꙋфаш бърбат, рѫс ши батжокорит. Міе ꙟм паре рѫꙋ де бърбатꙋл ачеста, даръ май вѫртос де карактерꙋл лꙋй (де є Консїлїар прекꙋм се аратъ) кѫчй шѣꙋ арътат патимиле, ши слъбичюнѣ инимїй сале, ши сингꙋр саꙋ астернꙋт дрептей жꙋдекърй а ꙟцелепцилор карїй се минꙋнѣꙁъ де минтѣ лꙋй чѣ ушоаръ. Май кꙋ кꙋвїинцъ ар фи фост де ар фи ꙟбръцишат ꙁикала де комꙋн: „Де ай фи тъкꙋт, лꙋмѣ де фїлософ тѣр фи „цинꙋт“ ꙁиче, къ Ромѫнїй нꙋмай ꙟ Ꙋнгарїа ши ꙟтро парте дин Трансїлванїа де ун тимп ꙟкоачѣ се ꙁик Ромѫнй; їаръ ꙟтралте церй, прекꙋм ꙟ Молдавїа, се ꙁик Молдовенй, ꙟ Џѣра Ромѫнѣскъ Мꙋнтенй, саꙋ Џеренй ши алтеле; де унде пре аскꙋнс дедꙋче, кꙋм къ ачестїй нар фи де ун сѫнџе кꙋ чеїа лалцй Ромѫнй дин тралте церй (мъкар къ тоатъ лꙋмѣ ка пре Ромѫнй адевърацй, ши ꙟ линбъ доаръ май кꙋрацй ꙟй кꙋноасче): таре сминтй Кърциторюл, къ нꙋ ꙟсемнъ тимпꙋл, кѫнд саꙋ ꙟчепꙋт Ромѫнїй дин Ꙋнгарїа ши Трансїлванїа а се нꙋмй Романй, ши кꙋм саꙋ кїемат

май наинте де ачѣіа? Де минȣнъ есте, къ наȣ пȣтȣт Кѫртиторюл ꙟвъцà а респȣнде номеле ачеста: Ромън, мъкар къ ꙁиче ꙟ фаца ꙟтѫіа а Дісертаціей сале, къ счіе линба ши кȣноасче датиниле Дако-Романилор; чи прекȣм алцй Стръиний, карій нȣ ꙟцелѣг линба ромънѣскъ, ꙟ лок де Ромън, ꙁик Рȣмȣн, ши ꙟ лок де Ромъний, гръеск Рȣмȣний, не счіинд а респȣнде тонȣл літерій ъ, саȣ ѫ, ашà гръеще ши Дȣмнѣлȣй.

Ꙟширѫнд Кѫртиторюл о сарчинъ де чюмелчитȣрй ка ачесте, ꙁиче ла фаца 18: Folglich der größte Theil u. s. w. „Аша даръ нȣмай Ромъній
„ди Цѣра Ѵнгȣрѣскъ, ши о Парте а Ꙗрдѣлȣ-
„лȣй се пот лъȣдà де дȣпъ номеле Роман, пре
„каре ши акȣм ꙟл поартъ, къ сѫнт ресърицй
„дин Романй.“

Ѡрй чине рътъчеще одатъ дин калѣ дирѣптъ ши ꙟтръ пре потѣкъ стрѫмбъ, тот пре ачѣіа се дȣче, пънъ нȣ се потикнесче ꙟ тȣфе де спиний ꙟпȣнгъторй, ши се ловеще де стенюрй де піатръ вътъмътоаре. Єȣ кȣцет, къ прѣ бине счіе Кѫртиторюл, де аȣ ꙟтребат оре кѫндва пре вреȣн Молдован деспре націе, кȣм къ ла ꙟтѫіа ꙟтребаре: Че ести тȣ мъ? іаȣ респȣнс: Ромън! дар де унде естй? дин Молдова, саȣ Молдован! Ꙗшиждерѣ фак Трансилваній, ашиждерѣ Ромъній де Цѣръ, нȣминдȣсе Монтений ши Церений. Ꙟсъ ши ачаста атȣнчй фак, кѫнд се ꙟтрабъ прин вреȣн Ромън, саȣ деший нȣ прин Ромън, ꙟкъй ꙟ линба ромънѣскъ, кѫчй сокотинд ꙟтребатȣл, кȣм къ ꙟтребъторюл дин ꙟтѫіа привире ꙟл кȣноасче къй Ромън, кȣцетъ ꙟ сине (ꙟцелепцеще): Омȣл ачеста мъ кȣноасче

къ

къс Ромън; аша даръ ꙟтребѫндȣмъ єл къ че сѫнт? де бȣнъ самъ доресче амй счи Патріа саȣ де унде сѫнт нъскȣт. Дрепт ачеїа респȣнде Молдовѣн, Монтѣн, Мърџинѣн; саȣ Кръїован, Ѩрадан, Ѡръвичѣн ш. а. Їаръ дел ꙟтрабъ вреȣн стрѫин п. є. Сѫрбȣ, Тȣркȣ, саȣ Сасȣ: че єстй мъй? тот де уна ва респȣндей: Ромън! аша даръ прин нȣмирѣ Патріей саȣ а локȣлȣй де нашчере, ꙟтрȣ нимик нȣ се скимбъ Ромънїа ꙟтребацилор, челор че респȣнд: Молдовѣн, Монтѣн, Ѩрделѣн ш. а. Кȣ адевърат мъ мир де Къртиторюл, де аȣ възȣт кѫндба пре вреȣн Ромън, кȣм поате съ фїе аша де скȣрт ла минте кѫт ничй уна ка ачѣста съ нȣ счїе, карѣ тȣтȣрор лъкȣиторилор дин Унгарїа ши дин алте церй ꙟвечинатѣ прѣ кȣноскȣт єсте. Їаръ де ар фи адевъратъ гръирѣ фїлософȣлȣй дин Халле, атȣнчй Сѫрбїй дин Срем нар фи Сѫрбй, ка чеїа лалцй Сѫрбй дин Унгарїа, кѫчй єй се ѕик: Сремац; ничй чей дин Сербїа, кѫчй се ѕик Сербїанац; чей дин Бачка ꙟкъ нȣ, кѫчй се нȣмеск: Бачванин; карѣ ши дѫншїй пентрȣ ачѣїа фак, фїинд къ ꙟтребарѣ сѫрбѣскъ: што си? ꙟсемнѣѕъ ши Нацїа ши Патрїа. Чи асеменѣ а Къртиторюлȣй кȣџетаре нȣ ꙟтъреџе алтъ, де кѫт аратъ, кȣм къ фоарте микъ кȣносчинцъ аре Домнїа са деспре ресърритȣл ꙟчепȣтȣлȣй попоарелор. Їталїанȣ де се ꙟтрабъ, май бѫртос де алт Їталїан, къ че є? респȣнде: Неаполїтан, Веронѣн, Флорентин, ш. а. дечй даръ ѕичебей: къ Неаполїтанȣл пентрȣ ачѣїа нȣ є де ун сѫнџе кȣ чел дин Четатѣ Рома?

Май ꙟколо ѕиче Къртиторюл: Бънъценїй се кїамъ Фрътȣцй, аша даръ нȣ сѫнт Ромѫнй. Съ ведем кȣм стъ лȣкрȣл.

Ромъ-

Ромънїй дин Бънат тот де ачел стрълȣчит сѫнџе де Роман сѫнт, дин каре се траг ши чеїа лалцй Дако-Романй; Чи дескилинит чинстинд пре тоцй оменїй, їаръ пре ай сей націоналїстй кȣ ꙟвъпъїатъ, ши прѣ ꙟналтъ драгосте ꙟбрѫцишиндȣй, пре тот Ромънȣл фїе дин Бънат, дин Молдова, дин Цѣра Ромънѣскъ, саȣ орй де унде, дѫндȣй бинеце саȣ бȣнъ ꙟтѫнѣлъ, ꙟл нȣмеск фрате, П. Б. бȣнъ ӡїоа фрате! бȣнъ сѣра фрате! ла каре ꙟтимпинатȣл респȣнде: мȣлцемеск Домнитале фрате! прин каре ꙟтребȣинцаре аша саȣ дедат Ромънїй дин Бънат кȣ ворба ачѣста фрате, кѫт ла тоатъ ꙟтѫлнирѣ алътȣришѣӡъ лѫнгъ бинеце, ши кȣвѫнтȣл фрате. Де ꙟтимпинъ вреȣн Бътрѫн пре вреȣн тинър де адесе орй ӡиче: Фръцїорȣле, Непоате, саȣ Фрътȣцȣле; ба де мȣлте орй ши ꙟ глȣме саȣ жокȣрй ꙟтребȣинцѣӡъ кȣвѫнтȣл Фрътȣцȣле, фїинд къ кȣвѫнтȣл ачеста є ун кȣвѫнт арътъторю де юбире, ши де амїчїе ꙟтре дѫншїй. Дин ворба ачаста се ꙟтѫмплъ де кȣцетаръ унїй, чей че нȣ счїȣ датина Бънъценилор, кȣм къ прин нȣмеле Фрътȣцй се ꙟсемнѣӡъ Націа, ши аша брѣȣ се факъ о Гїнтъ дескилинитъ де кътръ чеїа лалцй Ромънй; дечй таре се ꙟчелȣеск унїй ка ачестїй прин стрѫмба а са пърере. Ничй нȣй адевърат, кȣм къ Ромънїи дин Бънат, ла ꙟтребарѣ: че єстй тȣ мъй? ар респȣнде: Фрътȣцй, нȣ! чи де кѫте орй се ꙟтрабъ прин стръиний, тот деȣна респȣнд, Ромън! ба ши де ꙟсȣшй Ромънїй фїинд ꙟтребацй, къ че сѫнт? нȣ респȣнд: Фрътȣцй; чи де кȣноск пре ꙟтребъторюл депе порт кȣм къй Ромън дин Бънат, спȣн дѫнсȣлȣй локȣл на-

счерїй

ечерїй п. Є. Тимишорꙗн, Ꙗрдан ш. а. їаръ де кȣноск пре ꙟтребъторюл а фи дин тралтъ цѣръ, ꙟй респȣнд: Бънъцан. Чи де сар ши нȣмй Ромънїй дин Бънат Фрътȣцй, тот нȣ се поате дедȣче ꙟчепȣтȣл лор дела Словенй сау Сърбй, кѫчй къ ничй о Гїнтъ словенѣскъ нȣ сау нȣмит Фрътȣцй, де унде ар пȣтѣ Кѫртиторюл дȣпъ датина са а фаче вре о ꙟ кеере; чи ꙟсашй нȣмирѣ Фрътȣцй є ворбъ Романъ, къ вине дела кȣвѫнтȣл Фрате, префъкѫндȣсе микшоръторю.

Динтрȣ челе ꙟ трѣба ачѣста деспре нȣмириле Ромѫнилор пѫнъ ачй адȣсе, лесне се поате сокотй: кȣм къ, аȣ наȣ причепȣт Кѫртиторюл нȣмириле челе ромѫнещй, каре нȣ ꙟсемнѣзъ націа, чи Патріа сау локȣл насчерїй; аȣ къ лѣȣ ꙟцелес (карѣ май кȣрѫнд се поате креде) чи ка кȣ атѫт май пе ушор съшй поатъ ажȣнџе ꙟдъръптникȣл сеȣ скоп, кȣ дѣдинсȣл нȣ врȣ съ ле ꙟцелѣгъ ши съ ле ꙁикъ пе калѣ дирѣптъ; фіинд къ є май плекат а умбла прин котȣрй ши пе потечй шȣвъите, ши и май ꙟдѫмѫнъ а рътъчй де кѫтръ адевър, де кѫт а черка ши а десвъли дирептатѣ ꙟтрȣ адеверинцъ.

Адȣкѫнд ꙟнаинте Кѫртиторюл пре Гречй, чей че ꙁик: ксеврис ромека? счи гречеще? ши пре Циганй, чей че гръеск: жанес рамано? ꙁиче, къ май кȣрат респȣнд нȣмеле Роман ачесте доаъ гинте де кѫт Ромѫнїй, ши тотȣшй нȣ се ꙁик Романй. Ꙟ кѫтȣй, деспре ачѣста лъмȣрит аȣ гръит Аȣкторȣл Анїмадверсїй де Оріг. Вал. ꙟ Дакїа дин А. 1814. Ничй аре вре о пȣтере асемънарѣ кȣвинтелор, кȣ карѣ сар пȣтѣ ръꙁима Кѫртиторюл ка съ нȣ лȣнече; де оаръ че унеле кȣвинте тот кȣ асеменѣ силабе скрисе, ꙟтрȣна линѣ ꙟ-

семнѣѕъ уна, ꙟтралта алтъ чева п. е. Син немцеще ꙟсемнѣѕъ: ꙟцелеџере, їаръ Син сърбеще, ꙟсемнѣѕъ фечор; дрȣга сърбеще се ꙟцелеџе алта, романеще дрȣга се ѕиче о боатъ, мотовилъ; Лȣпа сърбеще се ѕиче: тȣмпънеще, кате; їаръ лȣпа латїнеще се кїамъ каши ромънеще; лȣпъ, лȣпоае, ш. а. Їатъ ачесте кȣвинте кȣ тот се ловеск, ши се бързъреск ла олалтъ ꙟ силабе, ши тотȣшй дескилинитъ ꙟцелеџере аȣ. Чи май мȣлте а грѫй деспре ачѣста ар фи фъръ де фолос ши де ничй о липсъ, де оръ че нȣ дин трȣн кȣвѫнт, чи дин тоатъ цесетȣра лимбей се фаче ꙟ кеерѣ, де унде се траџе ореш че Гїнтъ? май вѫртос дин Їсторїиле че скрїȣ деспре пȣрчедерѣ Гїнтелор ши а лимбелор. Ничй се ѕик Ромънїй къ сѫнт стрънепоцїй Романилор, нȣмай пентрȣ къ съ кїамъ Ромънй; чи пентрȣ къ (прекȣм тоате Їсторїиле челе адевърате, ши тоатъ цесетȣра лимбей, датинилє, ши прѣнкредерѣ лор аратъ) сѫнт урмъторїй Колонелор челор де ꙟпъратȣл Траїан ꙟ Дакїа дин Їталїа адȣсе.

Деспре Циганй, афаръ де кȣџетȣл лȣй Прай; чел че ꙟ Аналеле Унгарїей ꙟсемнѣѕъ, кȣм къ де аколо аȣ лȣат дѫншїй кȣвѫнтȣл Рамано, фїинд къ провинцїа де унде аȣ венит ей, саȣ кїемат Рама; кȣџетȣл меȣ есте ачеста: нѣмȣл ачест де оменй, фїинд де тоцй алȣнгат ши батжокорит, орй унде вине, де ачѣїа леџе ши де ачѣїа лимбъ се цине, карѣ домнеще аколо, п. е. сѫнт циганй Сърбещй, сѫнт циганй Унгȣрещй, сѫнт немцещй, сѫнт ши ромънещй; чи пентрȣ ачѣїа Циганїй тот Циганй ремѫн; ничй ва ѕиче чинева, къ сѫнт п. е. Сърбїй Циганй, пентрȣ къ

лѫкȣеск ши Цигани ꙟтре дѫншїй, прекȣм зиче не сокотитȣл Кѫртиторй униле ка ачесте.

Ла фаца а 19. кѫтрѫ сфѫршит ачесте се четеск: Obwohl nur ein Theil der in Ungarn und Siebenbürgen des italienisirten Schlawen den Namen Rumuny führt etc. „Деши нȣмай о парте дин Славїй чей їталисацй дин Ꙋнгарїа ши Трансїлванїа „поартѫ нȣмеле де Рȣмȣн“ Аичѣ прин Славїй чей їталїеницй ꙟцелѣџе Кѫртиторюл пре Дако Романй, ка кѫнд нар фи дѫншїй дин стрѫлȣчитȣл сѫнџе Роман, чи ка кѫнд ар фи Славй, карїй ꙟ кȣркѫндȣсе ши аместекѫндȣсе кȣ Романїй, аȣ ꙟвѫцат линба романѫ, ши се префѫкȣрѫ ꙟ Ромѫни їталїеницй. Дечй, кȣм кѫ Дакїй сaȣ Славїй, дела карїй врѣ дѫнсȣл сѫ дедȣкѫ пре Ромѫнй, ничй наȣ астептат сѫ се ловѣскѫ кȣ остѣ романѫ; їарѫ чей че астептарѫ, тоцй се стѫнсерѫ де мѫнїа ши избѫнда Романилор уна кȣ Краюл сеȣ Декебал, (каре де фрика морцїй прин сабїа романѫ астептатѫ ꙟгрозиндȣсе, се ꙟвенинѫ) пре кȣм дин алте мȣлте Їсторїй векй, аша дин Їсторїа деспре ꙟчепȣтȣл Ромѫнилор, лѫмȣрит сь вѫдѣще.

Фѫрѫ де ꙟдоїалѫ, кѫнд се апȣкѫ фїлософȣл дин Хале де лȣкрарѣ Кѫртирїй сале, наȣ сокотит кѫ о ва четїо лȣмѣ чѣ лȣминатѫ, чи аȣ кȣџетат, кѫ доарѫ нȣмай нескарй бабе, сaȣ прȣнчй, а кѫрора жȣдекатѫ есте прѣ фраџетѫ де а кȣмпѫна лȣкрȣриле, лȣѫндȣо а мѫнѫ, де одатѫ вор креде тоате челе аколѣ фѫрѫ де ничи ун темею ꙟширате. Зиче, кѫ Ромѫнїй нȣмай де ун тимп скȣрт сaȣ ꙟчепȣт асе зиче Романй; фїинд ꙟвитацй прин трȣнїй Бѫрбацй зелошй спре ачѣста. Ворбѫ дешѣртѫ ши кȣ тотȣл де

рѫс! Кѫчй ачѣїа, че май тоатей Еꙋропѣ есте кꙋ-
носкꙋт, нꙋмай де кътръ минтѣ Кѫртиторюлꙋй
ремасе аскꙋнс. Чи те ꙟтреб Кѫртиторюле! спꙋ-
нем рогꙋте, де кѫнд сꙋ ꙟчепꙋт Ромѫнїй асе
зиче Романй? прин а кърꙋїа ꙟдемнаре? ши кꙋм
сꙋ кїемат май наинте де ачѣїа? Кѫчй къ еꙋ ни-
кѫирй нꙋ четеск, сѫ се фїе зис Ромѫнїй алтми-
трѣ ꙟ линба са, де кѫт Ромѫнй.

Ла фаца а 21. зиче: zwey Nationen sind mir in Europäischen Orient bekannt, welche die römische Sprache in die ihrige aufgenommen haben, das sind die Grichen und Slawen. адекъ „Доѫ Націй мис кꙋ-
„ носкꙋте ꙟ Еѵропа де кътръ ресърит, каре аꙋ
„ примит линба романѫ ꙟ а са, адекъ Гречїй
„ ши Славїй“ Кꙋм къ Гречїй ничй кѫнд наꙋ
примит линба Романилор, се ва арѫта май жос;
їаръ кꙋм къ Славїй, прин карїй Кѫртиторюл ꙟце-
лѣџе пре Дакїй лꙋй Декебал, ничй наꙋ примит,
дар ничй наꙋ пꙋтꙋт лꙋа линба Романилор ꙟгꙋра
са, прекꙋм дин челе пꙋцин май наинте адꙋсе,
аша дин ачѣста се вѫдѣще; кѫчй прекꙋм дин
Колꙋмна лꙋй Траїан дела нꙋмѫрꙋл 87. пѫнѫ ла
нꙋмѫрꙋл 109. се кꙋлѣџе, дар ши дин тоате
Їсторїй дин тимпꙋриле векй скрисе се аратъ,
Дакїй фꙋсеръ де тот стѫншй де Легїонеле рома-
нещй, дин ачѣїа май кѫртос каꙋсъ ꙟфокѫндꙋсе
Романїй, кѫчй вѫзѫнд Траїан тръпꙋл стрълꙋчи-
тꙋлꙋй повѫцꙋиторю де остѣ романъ Лонгїн,
спѫнзꙋрат дѣсꙋпра мꙋрꙋлꙋй четѫцїй, їаръ пре
алцїй динтре чей приншй Романй, кꙋм ле ар-
дѣꙋ Дачиле умерїй кꙋ фѫклїй апринсе, таре се
мѫхни де о варваръ фаптъ ка ачѣїа ꙟпъратꙋл
ши чей, дин прежнъ кꙋ дѫнсꙋл; пентрꙋ ачѣїа
май кꙋ маре фок бѫтѫнд четатѣ, дꙋпъ че о ръс-

томна съ ѕичем, съ фїе ꙟвъцат чинева динтре Дакй линба романъ, наȣ пȣтȣт ꙟвъца алцїй, де кѫт ачеїй, пре карїй ꙟй дȣсеръ Романїй ꙟ склъвїе; ꙟсъ ачестїй наȣ ремас ꙟ Дакїа, чи кȣ трїȣмф фъръ дȣшй ꙟ стръмошѣска четате Рома, ȣнде ꙟ соарте де Склавй пѫнъ ла моарте, вїецȣиръ; ничй кȣстаръ ачестй дȣшй ꙟ робиме ꙟпреȣнъ, чи респѫндицй фїинд прин четъцй, ши ꙟпръшкїацй прин сате, сербѣ Домнилор сей, пѫнъ нȣ се мистȣїа ка нѣще мишъй де греотатѣ кинȣрилор; Ши аша дар де аȣ ши ремас нескарй фамїлїй динтре Дакй ꙟтре Романй, наȣ ремас ꙟ Дакїа, чи ꙟ фȣндȣл ꙟпъръцїй Романилор. Дрепт ачѣїа нȣсе поате ѕиче: кȣм къ Ромѫнїй де астъѕй дин Дакїа, сѫнт вицъ де Славй. Поате къмй ва ѕиче Къртиторюл, къ ачей Славй саȣ Дакй аȣ ꙟвъцат линба Романилор, карїй се ꙟтоарсеръ ꙟ Дакїа, ши венирѫ престе Романїй чей ачй ка мощениторй ремашй, дȣпъ че скъпаръ Романїй Провинцїа ачѣста дин мѫна Домнїей сале; чи нȣ се поате креде, ка ачеїй, а кърора домнїе фȣ спартъ, ши тоате авȣцїиле лор де Романй стрикате, съ се фїе ꙟдъмѫнат спре ꙟвъцарѣ линбей Романилор (челор май примеждїошй ши май імарй а лор їнїмичй) атȣнчй, кѫнд нȣ ера сȣпȣшй Домнїей лор; къчй маре орбире ар фи а ꙟвъца линба, ши а ꙟбръциша датиниле Осташȣлȣй меȣ атȣнчй, кѫнд, саȣ сѫнт ꙟ асеменѣ трѣптъ де дигнитате кȣ дѫнсȣл, саȣ май сȣс, ка ши май пȣтерник де кѫт ел. Съ ѕичем съ фїе ремас Мȣерй ши фечоаре Дъчещй ꙟ Провинцїа Дакїей, пре каре, (кȣм врѣȣ ȣнїй) лȣѫндȣле фечорїй романещй сїешй де фъмей, се аместекаръ прин късъторїе кȣ Дакїй, нъскѫнд прȣнчй

дин

дин сѫнџе аместекат; ничй кȣ ачѣста нимик нȣ ажȣнџе, пентрȣ кѫ фечорїй ȣрмѣѕѫ сѫнџеле татѫлȣй, їарѫ фетеле а мамелор; аша дарѫ де арши фи лȣат Романїй мȣерй Даке (прекȣм наȣ лȣат): тотȣшй Романїй Романй аȣ ремас, ничй саȣ пȣтȣт скимосй прин ꙟпреȣнарѣ кȣ вре о мȣере Дакѫ. Кѫ мѫкар кѫ їа п. є. Ȣнгȣрȣл вре о Готоайкѫ саȣ Словакѫ, тотȣшй прȣнчїй пентрȣ ачѣїа нȣ се наск Словачй, чи Ȣнгȣрй. Ничй нȣй де а креде сѫ се фїе ꙟсоцит Романїй кȣ мȣерй Даке, кѫчй ачесте ле єра лор роабе ши де Сорте май проастѫ декѫт орй каре алт нѣм. Кȣм кѫ кȣ адевѫрат нȣ саȣ ꙟсоцитȣсе сѫнџеле роман кȣ чел дѫческ, лȣминат се адеверѣѕѫ прин стрѫнепоцїй лȣй Траїан Ромѫнй де астѫѕй, карїй мѫкар кѫ сѫнт местекацй кȣ алте нѣмȣрй, тотȣшй араре орй їаȣ фечоаре де алтѫ нацїе, чи се цин де а са, де ши сѫнт де о лѣџе кȣ дѫншїй п. є. кȣ Гречїй, Сѫрбїй, Рȣшїй ши алцїй: аша сѫнт де цингѫшй Ромѫнїй ꙟ ꙟсȣрѫчюне. Се вѫдѣще дарѫ, кȣм кѫ Колонеле романе кȣ атѫта май пȣцин лȣарѫ Даке, фїинд кѫ адȣсерѫ мȣерй кȣ сине дела Рома, кареле адевѫр прин ꙟсȣшй кȣвѫнтȣл Колоне се мѫртȣрисеще; аша дарѫ Ромѫнїй де астѫѕй нȣ сѫнт местекѫтȣрѫ де Дачй, чи адевѫрацй стрѫнепоцй алȣй Траїан. Їарѫ кѫчй кѫ аȣ ꙟтрат кȣвинте Словенещй ꙟ линба ромѫнѣскѫ, ачѣїа саȣ ꙟтѫмплат май тѫрзїȣ прин ꙟпѫртѫширѣ ворбелор ꙟ лȣкрȣрй кȣ Словенїй, май вѫртос прин Релїгїе ши прин кѫрциле бисеричещй, пре кȣм четим ши астѫѕй мȣлте ка ачесте. Чѣ май маре рѫтѫчире, ши май адѫнкѫ ꙟтȣнечиме адȣсе Ромѫнилор линба словенѣскѫ, карѣ прин мѫндрїа лȣй Маркȣ Єфесѣнȣл се вѫ-

рѫ

ръ ꙟ сѫнꙋл бисѣричїй ромѫнешчй; прин а кърꙋїа виклѣнъ ꙟдемнаре Фꙋсеръ ши литериле стръмошещй скоасе дин Сѫнꙋл Ромѫнилор, ꙟ а кърора лок (кꙋ маре скъдере а лимбей сале) ꙟбръцишаръ челе Цириличещй.

Прин Аргꙋментеле челе дела Сꙋлцер ꙟпрꙋмꙋтате, ши ла фаца Къртирїй а 22. гръите, се иследе Къртиторюл, кꙋм къ пꙋцине Їсторїй вередниче де крединцъ аꙋ четит, саꙋ де аꙋ четит, наꙋ четит кꙋ критикъ, карѣ є де маре липсъ ꙟ четирѣ Їсторїилор. Ꙟ тоатъ Къртирѣ са, саꙋ аꙋ урмат ашà пласъ де Скрїпторй, карїй нꙋмай неще зикълй ꙟкѫлчите аꙋ лъсат деспре ꙟчепꙋтꙋл Ромѫнилор; саꙋ аꙋ лꙋат сфат дела ачеїй, карїй фїинд окѫрмꙋицй де патимй, ши домолицй де порнирй уръгоаре де Ромѫнй, нꙋ алтъ, декѫт неще кълй шꙋвъите ши плине де ꙟдоїалъ аꙋ арътат; саꙋ пре унїй ка ачеїй аꙋ ꙟбръцишат, карїи фїинд чей май ꙟтърѫтацй пизмашй а Нѣмꙋлꙋй Ромѫнеск, тот фелюл де минчюнй аꙋ вомꙋт асꙋпра Ромѫнилор. Унꙋл динтре ачестїй є ши Сꙋлцер, пре кареле кꙋ амѫндоаъ мѫниле ꙟбръцишиндꙋл Къртиторюл, нꙋ сокотй: оре? саꙋ кѫтъ крединцъ аре Сꙋлцер ла лꙋме? ши оре нꙋ саꙋ ресꙋфлат кꙋџетꙋл лꙋй чел деспре Ромѫнй, прин нескарй Скрїпторй? Їа везй че мъртꙋрисеск Скрїпторїй деспре жꙋпѫнꙋл Сꙋлцер. Енгел ꙟ Апендичѣ деспре ꙟчепꙋтꙋл Ромѫнилор зиче: Tantopere abutuntur Scriptores nonnulli, praeconcepto Valachis detrahendi studio ducti, ut etc. Infelicis hujus opinionis Auctor est Sultzerus, ob male intellectum Diplomatis cujusdam apud Prayum in annalibus editis, et recentioris cujusdam Logothetae Valachorum Historici nomine Cretsan, locum, адекъ:

„ Ꙟ-

„ Ѧтрꙋ атѫта рътъческ уній Скріпторй, врѫнд „ а стрика̀ ши а микшора̀ пре Нѣмꙋл ромънеск, „ кѫт ѧшй нъꙋческ: кꙋм къ Ромънїй дꙋпъ а- „нꙋл 1241 ар фи венит ѧ Трансілванїа. Аꙋкто- „рꙋл тикълоасей ши стрѫмбей ачестей пърерй се „ фъкꙋ Сꙋлцер де аколѣ, фїинд къ стѫнгачй ѧ- „ целесъ цесетꙋра уней Дїпломе ла Прай ѧ Анале- „ ле Унгарїей типърите, прекꙋм ши ворвеле лꙋй „ Кречан Логофътꙋл новꙋлꙋй Їсторик ромънеск.“ Ши їаръшй зиче Енгел: plura reperiuntur apud Szultzerum, cujus tamen assertis non omnibus eadem fides adhibenda est. адекъ: „ Май мꙋлте „ се афлъ ла Сꙋлцер, де ши нꙋ сѫнт тоате веред- „ ниче де крединцъ.“ Алцїй ѧкъ въдеск кꙋце- тꙋл чел рък алꙋй Сꙋлцер асꙋпра Ромънилор; ашà арать Гедеон Солга, че се кꙋвине а креде де Сꙋл- цер ѧ картѣ (Anmerkung über Franz Joseph Sulzer literarische Reise 1783.) praeprimis pag. 68. А- шиждерѣ Георгїе Ковачичй ѧл мꙋстръ, къ аꙋ фост ун ом скърторю, минчинос, ши форте микъ кꙋносчинцъ аꙋ авꙋт деспре лꙋкрꙋриле че лѣꙋ скрис. Сѫнт ши алцй Скріпторй, карїй кꙋвин- тѣзъ деспре Сꙋлцер, пре карїй ачй ай ѧшъра̀, нꙋ меласъ тимпꙋл.

Кꙋ ѧналтъ трꙋфїе грееще Хъртиторюл ла фа- ца а 23. Alle Geschichtschreiber kommen überein, daß die Walachen etc. адекъ зиче: „ Тоцй Скріпторїй „ мъртꙋрисеск, къ Ромънїй дин превнъ кꙋ линка „ са, чѣ кꙋ ворва їталїанъ местекатъ, аꙋ венит „ дин Рꙋмелїа ши Бꙋлгарїа ѧ Цѣра Ромънѣскъ, „ ши аꙋ трекꙋт престе Ардѣл ѧ Цѣра Унгꙋрѣ- „ скъ.“ Ашà ар фи, де нар фи алтминтрилѣ! Кѫчй нꙋ аръташй пре вреꙋнꙋл динтре тоцй Скріп- торїй, пре карїй зичй къ съ лоfísk ѧтрꙋ кꙋцетꙋл

аче-

ачеста? чи ертъчюне! къ ши Хомер доарме ꙟтъ одатъ. Май департе зиче: „кꙋ адевърат, пе „ла ꙟчепꙋтꙋл Сꙋтей а 18. пꙋцини Ромъни Тъ- „лѣницй ера ꙟ Цера Ꙋнгꙋрѣскъ." Кꙋм къ наꙋ фост Ромъни тълѣницй ꙟ Цера Ꙋнгꙋрѣскъ, дар ничй астъзй сѫнт, есте адевърат, ши сціꙋ къ нима ва нега (тъгъдꙋй), де оре че нима аꙋ аꙋзит, ничй аꙋ възꙋт съ фіе фост оаре кѫндва Ромъни Тълѣницй ꙟ Ꙋнгаріа, афаръ де врєꙋн милитарю (кътанъ), каре Ромъни дин Ꙋнгаріа фіинд, кꙋ тимпꙋл бътъилор аꙋ фост ажꙋнс ꙟ Італіа, ши фіинд аколо ꙟделꙋнгат тимп, дꙋпъ че аꙋ ꙟвъцат лимба тъліанъ (каре мꙋлт се асеменѣзъ кꙋ чѣ ромънѣскъ) ши саꙋ ꙟбръкат кꙋ датиниле Італилор, ар фи венит а касъ ꙟ Ꙋнгаріа італієнит.

Іаръ кѫчй зиче, къ ꙟнаинте де Сꙋта а 18. наꙋ фост Ромъни ꙟ Ꙋнгаріа, се аратъ Кърти-торюл, къ доаръ ничй наꙋ възꙋт Історіа Церій Ꙋнгꙋрещй, декꙋм се о фіе четит. Ячи се адеверѣзъ крединца де комꙋн: „Патимиле, Порнириле ши Прежꙋдекарѣ, арꙋнкъ пре ом ꙟ чѣ май „адѫнкъ рътъчире, ши не Сокотинцъ."

Мареле нꙋмър а Нобіліилор Ромъни дин Комітатꙋл Мараморешꙋлꙋй, Сатмарелꙋй, Біхарꙋлꙋй, Ярадꙋлꙋй ши а алтор Комітатꙋрй (прекꙋм ши чей дин Трансілваніа) динтре карій ꙋній сѫнт ꙟкъ де Краій Ярпадіачещй, алцій де Краій дин Періодꙋл местекат, прекꙋм сѫнт мꙋлцй прин Матіа Корвинꙋл, іаръ алцій прин феричита Касъ Яꙋстріѣчѣскъ ꙟ тръпта Нобілітатей ꙟнълцацй, де ажꙋнс, ка о мъртꙋріє віє адеверѣзъ: фостаꙋ Ромъній ꙟ Ꙋнгаріа ꙟ анте де сꙋта а 18-лѣ аꙋ ба? — Съ так деспре Історііле Ꙋнгаріей, съ так

деспре

Ѝнвацѧтор Повѫжѧна

деспре Скрїпторїй чей че не ꙟвацъ ши адеверѣѕъ: къ Ромънїй аꙋ фост ꙟ цинꙋтꙋриле Ꙋнгарїей де астъѕй пънъ ꙟ Тиса, ꙟкъ ꙟнаинте де венирѣ Ꙋнгꙋрилор ꙟ Панонїа. Чи че съ грѣеск май мꙋлт деспре ун лꙋкрꙋ ка ачела, деспре а кърꙋїа адевър, ши кꙋносчинцъ тоатъ лꙋмѣ, чѣ декѫт, декѫт кꙋноскътоаре де Їсторїй, есте кꙋ тотꙋл ꙟкрединцатъ. Де арꙋнкъм окїй спре леџиле џївїле а Џерей Ꙋнгꙋресчй, ведем ꙟ мꙋлте локꙋрй ꙟкеерй де леџй ꙟтрѣба Дако-Романилор фъкꙋте ꙟнаинте де Сꙋта а 18-лѣ п. Є. Ꙟ анꙋл 1574 артикꙋлꙋл а 4. аша се ашеѕъ: „Рꙋѳенїй ши Валахїй саꙋ Дако-Романїй, чей че аꙋ мошїйле сале „ꙟ мижлокꙋл Колонелор, съ дѣ ѕъчюїалъ ꙟтрѣгъ, їаръ чей че лъкꙋеск принтръ Дѣлꙋрй, нꙋ-„май жꙋмътате съ дѣ.“

Арꙋнкъндꙋшй Кънтиторюл лингꙋра ши ꙟ Лїтератꙋра ромънѣскъ, ѕиче: „Ромънїй ꙟ анте де „анꙋл 1652. наꙋ скрис ничй о карте ꙟ линба са.“ Дешй фъкꙋсъм ворбъ май сꙋс ꙟ лꙋкрꙋл ачеста, тотꙋшй кꙋџет къ ной пъкътꙋй, де вой гръй ши ачй орй че ꙟ лꙋкрꙋл Кърцилор ромънесчй. Їатъ кꙋм се ꙟшълꙋе минтѣ омꙋлꙋй окърътꙋрю, омꙋлꙋй кълкъторю де адевър, ши не кꙋноскъторю де лꙋкрꙋриле деспре каре воркеще! Дако-Романїй саꙋ къ сѫнт стрънепоцїй Романилор, саꙋ токма ши де ар фи нѣм дъческ (прекꙋм ар врѣ Кънтиторюл дин Хале съ арете), кꙋм къ аꙋ скрїат ꙟ линба ромънѣскъ, ничй о ꙟдоїалъ есте. Де сѫнт вицъ дин домниторюл Сѫнџе Роман (прекꙋм а фи. Їсторїиле ши линба лор деспикат аратъ) аꙋ трѣбꙋит съ скрїе романеще, фїинд къ нꙋ кꙋ алтъ линбъ, де кѫт кꙋ чѣ Романъ ор венит дин Ꙟпъръцїа Романилор, адꙋкѫнд кꙋ сине лїтериле латїнещй, (кꙋ каре съ ꙟтребꙋинцаръ Ромънїй дꙋпъ мъртꙋ-

рисирѣ лȣй Бїшінг, пънъ ла Адȣнарѣ дела Флорен-
ціа) ши мȣлцй омений ꙟвъцацй ꙟ Дакіа. Їаръ
де сѫнт Ромънїй нѣм дъческ (карѣ Кѫртиторюл
ничй кȣ мѫестріа лȣй Арїстотел нȣ ва аръта)
ꙟкъй аȣ требȣит съ скріе кърциле сале ꙟ Линба
ромънѣскъ. Кѫчй къ атȣнчй сар пȣтѣ зиче, къ
нимик аȣ скрис Дако-Романїй ꙟ Линба ромънѣ-
скъ, кѫнд сар адеверй, кȣм къ аȣ ворбит линба
дъчѣскъ, їаръ нȣ а са чѣ ромънѣскъ. Ꙟсъ ачѣ-
ста а нȣ пȣтѣ фи, дин ꙟсашй адеверирѣ Кѫрти-
торюлȣй се аратъ, унде зиче: къ прекȣм алте
нѣмȣрй, аша ши Дакїй сȣпȣшй фїинд прин Ро-
маний, аȣ фост силицй съ ꙟвеце линба Романъ;
дечй де аȣ ꙟвъцат линба, аȣ тръбȣит съ ꙟвеце
ши а чети ши а скріа; кѫчй къ лисе даȣ лецй
Ꙟпъръцешй, (фъръ ꙟдоіалъ скрисе) пре каре тръ-
бȣіа не кѫлкате съ ле пъзѣскъ, чи ачесте нaȣ пȣ-
тȣт фи ꙟ тимпȣриле ачеле лȣминате де атȣнчй
алтминтрилѣ, де кѫт скрисе; їаръ дȣпъ че се
фъкȣръ Ромънїй Крещиний, сервѣкȣ сѫнта Лїтȣргїе
ши фъчѣкȣ алте рȣгъчюнй, ꙟсъ ачесте тоате скри-
се аȣ тръбȣит съ фїе; аша даръ се вѣдѣще, кȣм
къ Ромънїй аȣ скрис кърцй ꙟ линба ромънѣскъ
наинте де анȣл 1652.

Съ зичем: Съ фїе ꙟвъцат Дакїй линба Рома-
нилор; де фъкȣръ ачѣста, фъкȣръ ꙟкъ сȣб Дом-
ніа Романилор фїинд, ничй лъпъдаръ май мȣлт
ачастъ линбъ. Кȣм се поате зиче даръ, ꙟ линба,
карѣ дела дескълекарѣ Романилор ꙟ Дакіа, пънъ
ла анȣл 1652. престе 1540. де ани се ворбй, ши
се пъстрѣ де Нѣмȣл ромънеск, съ нȣ се фїе скріат
нимик ꙟ линба ачѣста? Доаръ ва зиче Кѫрти-
торюл, кȣм къ аȣ скріат Словенеще? адекъ дȣпъ
скъпътарѣ Дакїей де кътръ Ꙟпъръціа Романи-

лор;

лѡр; Чи єȣ ꙟй респȣнд: Де ар фи ꙟчепȣт Ромѫ-
нїй а скрїа̀ Словенеще, кȣ бȣнѫ самѫ ар фи ꙟче-
пȣт ши а ворбѝ аша̀; ши аша̀ ꙟчет, ꙟчет, сар фи
стѫнс кȣ тотȣл лимба Романѫ дин гȣра попоре-
нилор; чѝ ачѣста нȣ се фѫкȣ: аша̀ дарѫ се
вѫдѣще кѫ наȣ скрис ꙟ лимба словенѣскѫ; ꙋрмѣ-
ꙃѫ дарѫ кѫ аȣ скрис ромѫнеще. Токма дин арѫ-
тарѣ Кѫртиторюлȣй, ꙟ карѣ ꙃиче: кѫ пѫнѫ ла
анȣл 1652. нȣ се афлѫ ничѝ о карте скрисе ро-
мѫнесче, се адеверѣꙃѫ Анаѳема адекѫ Блѫстѫ-
мȣл, че се пȣсе пре Кѫрциле ромѫнещй, челе кȣ
литере латїнещй скрисе; каре дȣпѫ Адȣнарѣ дела
Флоренцїа, прин амѫцирѣ лȣй Ѳеоктист Дїако-
нȣл лȣй Маркȣ Ефесѣнȣл се дедерѫ, саȣ се арȣн-
карѫ ꙟ пара фокȣлȣй спре мистȣире, кȣцетѫнд
ꙟчелȣиціїй Ромѫнй, кѫ кȣ ачѣїа адȣк Ердере
(Жѫртфѫ) лȣй Дȣмнеꙃеȣ. Ачѣста аратѫ Дїмї-
трїє Кантїмїр ꙟ Дескрїерѣ Молдавїей Кап. 5. ф.
337. грѫинд:

Vor der Florentiner Kirchen=Versammlung hatten die Moldauer nach dem Beispiel aller übrigen Nationen, die ihre Sprache aus der Römischen verdorben haben, lateinische Buchstaben. Als aber auf dieser Synode der moldauische Metropolit sich, wie wir schon oben gemeldet, zu der Parthey der Lateiner schlug, so hat sein Nachfolger Namens Theoctistus, Diaconus des Markus von Ephesus, von Geburt ein Bulgar — Alexander (damaligen Fürsten der Moldau) dem guten gerathen, nicht nur die Leute, welche in der Religion anderer Meinung waren, sondern auch die lateinischen Buchstaben aus seinem Fürstenthum zu vertreiben, und die slavonischen an ihre Stelle zu setzen. Durch diesen allzugroßen und unzeitigen Eifer ist er der erste Urheber von der Barbarey geworden, in welcher nun die Moldau steckt.

Пескі. Адекъ: „Ꙟ анте де Адꙋнаре дела Фло-
„ ренціа, авеꙋ Молдовеній Літериле Латънещій
„ ка ши алте нѣмꙋрй, а кърора линкъ се ꙋрзеще
„ (чи стрикатъ) дин чѣ Романъ. Ꙟсъ фіинд
„ къ ла Сꙋнодꙋл дин Флоренціа се алипй Ме-
„ трополітꙋл Молдовіей, прекꙋм май сꙋс саꙋ аръ-
„ тат, кътръ парте Латінилор, дꙋпъ че ꙋрмъ
„ Ꙟ Скаꙋнꙋл Метрополіей дин Молдова Ѳеоктист
„ Діаконꙋл лꙋй Маркꙋ Ефесіанꙋл де нѣм Бꙋлгар;
„ кꙋ мъндріе сфътꙋй пре бꙋнꙋл Александрꙋ
„ (Принціпꙋл де атꙋнчй а Молдовіей) ка нꙋ нꙋ-
„ май пре оменій, чей че сънт Ꙟ пъреръ, де а
„ се липй де Религіа Романилор, чи ши Літериле
„ челе Латънещій съ ле скоацъ дин Цѣра Молдо-
„ вій, Ꙟ а кърора лок съ Ꙟтродꙋкъ челе Циріліане
„ (сърбещй). Прин ачест пре маре, некꙋмпътат,
„ ши не копт зелꙋ кътръ Религіе, ꙋрзй, ши къꙋ-
„ съ бꙋнꙋл ачест Домн, ачѣ варваріе, адекъ ачел
„ Ꙟтꙋнерек Ꙟ Счіинце, Ꙟтрꙋ каре заче Молдавіа
„ пънъ астъзй.“ Ачастъ алꙋй Александрꙋ спре
Стрикаре а тот нѣмꙋл ромънеск демъндатъ,
прин амъциторюл Бꙋлгар тикъитъ, ши де диреп-
цій ла кꙋносчинца Сꙋфлетꙋлꙋй Молдовеній (кꙋ-
цетънд дъншій, къ лѣцѣ порꙋнчесче съ лапеде
Літериле стръмошещій) фъръ вѣгаре де самъ при-
митъ фаптъ, о Ꙟбръцишаръ май тързіꙋ ши чеіа
лалцй Ромънй, връндъ съ нꙋ се десбине де фраціей
сей Молдовенй: пентрꙋ ачѣіа се ши акоперирь
тоцй Ромънїй кꙋ асеменѣ Ꙟтꙋнерек ал несчіинце-
лор, ка ши чей дин тъю примиторй де Літеріле
Циріліане.

Ръꙋтатѣ ши Ꙟшелъчюнѣ Бꙋлгарꙋлꙋй, нꙋ Ꙟче-
тъ нꙋмай кꙋ лъпъдаре Літерилор, ши ардере
кърцилор, челор ромънеще кꙋ літере латънещій

скрисе;

скрисе; чи ꙟшй ꙟтинсъ рѫдъчиниле сале аша де департе, кѫт скоцинд, ши кꙋ тотꙋл алꙋнгѫнд линка ромънѣскъ дин Бисѣричиле Ромънилор, вѫрѫ ꙟтрѫнселе линка словенѣскъ, карѣ пънъ ꙟ тимпꙋл лꙋй Георгїе Ракоцї Прїнцїпꙋлꙋй дин Трансїлванїа, мощенѣ ꙟ бисѣричиле Д. Романещй; Чи тотꙋшй пентрꙋ ачѣїа се афлъ кърцй ромънещй, каре сѫнт май наинте де анꙋл 1652. скрисе. Їсторикꙋл ромънеск Петрꙋ Маїор аратъ, кꙋм къ ла Брашов ꙟ Трансїлванїа се афлъ о карте, карѣ кꙋпринде ꙟ сине Предичй, дин Анꙋл 1580. ꙟ линка ромънѣскъ типърит. Георгїе Ракоцї, чел че скоасъ линка словенѣскъ динтре Ромънй, дꙋпъ че рѫдикъ Типографїе ромънѣскъ ꙟ Трансїлванїа ꙟ анꙋл 1643. аспръ порꙋнкъ деде Архїепїскопꙋлꙋй дин Ардѣл Симон Стефан, ка нꙋ май мꙋлт словенеще, чи ромънеще съ се факъ ши съ се ꙟплинѣскъ тоате церемонїиле бисеричещй; пентрꙋ ачѣїа ꙟдатъ се типърир кърцй бисеричещй пре ромънїе. Аша дар бисатъ есте зичерѣ Кътриторюлꙋй, кꙋм къ ꙟ анте де анꙋл 1652. ничй о карте сав скрис, с'ав сав типърит ꙟ линка Дако Романъ.

Де мираре кꙋ адевърат есте орбїа, ши ꙟдрѫзнирѣ Кътриторюлꙋй, кꙋ каре кꙋтѣзъ а ꙟторта, ши а ꙟвълꙋй кълиле, прин кареле вѫдѣще адевърꙋл деспре ꙋрзирѣ нѣмꙋлꙋй ромънеск дела домниторїй ӧре кѫндва Романй. Ӧпре асеменѣ Ӧкоп ла ф. 25. мъртꙋрисѣще, къ нꙋ ера ничй ꙋн Ромън ꙟ Молдавїа ꙟ анꙋл 1717. Де ар фи четит Кътриторюл кърциле лꙋй Бїшїнг, прекꙋм ши а ꙟналт ꙟвъцатꙋлꙋй Дїмїтрїе Кантїмїр, чел че щїинд мꙋлте линкй, алкътꙋй Їсторїа Дакїей Векй, прекꙋм ши алте кърцй ꙟ линка ромънѣскъ, де ар

фи

фи четит зик ачесте, ар фи причепꙋт; фостаꙋ ꙟнаинте де анꙋл 1717. Романий ꙟ Молдавїа аꙋ ка? Де ар фи фост ꙟ Молдавїа Словений, їаръ нꙋ Ромъний, нꙋ ар фи скрис Кантїмїр ромънеще, къ нар фи авꙋт пентрꙋ чине.

ꙟ Географїа Молдовїй ла фаца 34. ачесте грѣеще Кантїмїр „Дꙋпъ че вїецꙋиръ аколѣ, *)
„ (ꙟ Ардѣл) скꙋтиций фїинд ꙟтръ мꙋнцїй чей
„ де Варварй не стръбътꙋций, врео кътева сꙋте
„ де ань сꙋб Край де нѣмꙋл сѣꙋ, мърциний
„ Драгош фечорꙋл лꙋй Богдан Краюлꙋй ромънеск
„ де атꙋнчй, а тречe престе мꙋнцй кътръ рeсъ-
„ рит кꙋ врео 300. де фечорй алешй сꙋб формъ
„ де вънат. Трекънд ꙟ Цѣра Молдовїй, локꙋ-
„ лꙋй, унде исъ ꙟтъмплъ о фаптъ де адꙋче-
„ ре аминте, пꙋсъ нꙋме Роман, пре кꙋм ера
„ ши се кїема попорꙋл лꙋй" ꙟторкъндꙋсе къ-
тръ касъ, ши спꙋнънд ла ай сей че Цѣръ де
бꙋнъ ши де нима мощенитъ аꙋ дескоперит пре-
стъ мꙋнцїй де кътръ ресърит, ꙟдемнъ пре мꙋлцй
динтре дъншїй, ка съ мѣргъ съ кꙋпринзъ
пъмънтꙋриле ачеле. Кꙋ бꙋкꙋрїе, ши плинъ де
вое ши де кꙋтезаре урмѣ тинеримѣ ромънъ
Прїнцꙋлꙋй (die Römische Jugend зиче Кантїмїр)
тръгъндꙋсе ка роюл престе мꙋнцй ꙟ Цѣра чѣ де
кꙋрънд афлатъ. Їаръ ла фаца 53. скрие: Daß Romanische Gebieth; das erste, welches die Römischen Colonien, die aus Siebenbürgen zurückkehrten nach des Bathie Einfällen in Besitz nahmen, und mit ihrem alten

(*) Ромънїй дин Молдавїа не пꙋтънд сꙋфери май мꙋлт асꙋпририле ши прѣзиле, каре ле се фъчѣꙋ прин Тартарй ши прин алте Гїнте Варваре, се трѣсесе ꙟтръ мꙋнцїй Ардѣлꙋлꙋй, пъръсинд Цѣра ши Мошїиле сале.

ten Namen belegten. адекъ „Дїстрїктꙋл Рома-
„ нꙋлꙋй є чел май дин тѫю, пре карел кꙋприн-
„ серъ Колонїиле романе дꙋпъ ꙟкꙋрџериле лꙋй Ба-
„ ѩи Канꙋлꙋй тартареск, шил нꙋмиръ Роман,
„ кꙋ нꙋмеле съꙋ чел векю“

Прекꙋм аратъ Бїшїнг ꙟ Географїа са, ꙟтоар-
черѣ Ромънилор дин Морамореш ши Трансїлванїа
ꙟ Молдавїа, се ꙟтѫмплѫ кътръ капетꙋл Сꙋтей
а 12. Їаръ прекꙋм се кꙋлѣџе дин тралте Їсторїй,
ши дин Кантїмїр, саꙋ фъкꙋт пе ла ꙟчепꙋтꙋл
сꙋтей а 13. Къчй къ ла фаца 54. се зиче „ дꙋ-
пъ Пръзиле лꙋй Баѩи“ ꙟсъ Баѩи мꙋрй ꙟ анꙋл
дела Хрїстос 1256. ꙟкꙋрџериле лꙋй Баѩи саꙋ фъ-
кꙋт пънъ ла анꙋл 1237. Динтрꙋ ачесте арїат се
вѣде, кꙋм къ ꙟ сꙋта а 13. саꙋ ꙟторс Ромънїй
ꙟ Молдова, їаръ нꙋ ꙟ а 18. сꙋтъ, саꙋ ꙟ анꙋл 1717.
Деоаръ че даръ зичѣ Кържиторюл, къ наинте де а-
нꙋл 1717. наꙋ фост Ромънй ꙟ Молдавїа, се а-
ратъ, къ нꙋ прѣ маре кꙋносчинцъ аре деспре Ї-
сторїиле Џерилор; саꙋ де аре кꙋносчинцъ, ши
тотꙋшй грѣеще уна ка ачѣста, О минчюнъ де
а пипъй кꙋ мѫна, скорнй прин кꙋвѫнтарѣ са.

Тот ꙟ ачѣїаший дескрїере а Молдавїей ла фа-
ца 42. ачесте се четеск:

Wovon ein glaubwürdiger polnischer Schriftsteller
(Orichovius Annal. 5. ad Annum 1552.) also schrei-
bet: Diese (die Moldauer) sind ihrer Natur, Sitten,
und Sprache nach, nicht viel von der italienischen Art
verschieden; es sind wilde und sehr tapfere Leute, und
es ist keine Nation, welche für die Ehre im Kriege
und Tapferkeit, ob sie gleich ein sehr kleines Land be-
sitzt, mehreren benachbarten Feinden Troz bietet, mit
Krieg sie immerfort überzieht, oder sich besser, wenn
sie angegrifen wird, vertheidiget. — Sie sind so tap-

 fer

fer, daß sie zu einer und eben derselben Zeit, mit allen Feinden von allen Seiten beständig gekrieget, und gesieget haben. Denn Stephan, der zu unser Vorfahren Zeiten in Dazien regierte, hatte fast in einem Sommer Bajazet den Türken, Mathias den Ungern, und Johann Albrecht den Polen, in einem schweren Krieg überwunden. Адекъ: „Вередникȣл де кредин-
„ динцъ Скрипторю Полонеск Ѡріховіȣс аша скріе
„ деспре Молдовеній: Анале 5. А. 1552. Ачестій
„ оменій (Молдовеніій) ꙟтрȣ натȣръ, Датиній
„ ши ꙟ линбъ нȣ се дескилинеск мȣлт де Іта-
„ ліеній; сѫнт оменій сълбатечій ши фоарте вѫр-
„ тошій ꙟ бътае; нȣ се афлъ ничій уна Націе ка
„ ачаста, карѣ пентрȣ чинсте, ши вѫртȣте ꙟ Бъ-
„ тъліе, деши мощенеще о Цѣръ фоарте микъ,
„ асȣпра атѫца Ѡсташій вечиній, фъръ де фрикъ
„ сар цинѣ, саȣ ар непъчюй пре алціій кȣ табъ-
„ ръ, саȣ ар счі май бине а съ апъра̀, кѫнд
„ се асȣпреще де інімичій (непріетеній). Аша сѫнт
„ де вѫртошій ꙟ Бътае, кѫт де одатъ тот ꙟ-
„ трȣ ачелашій Тимп, кȣ тоцій Ѡсташіій дин
„ тоате пърциле, фъръ де ꙟчетаре ши фър де кȣ-
„ тремȣр саȣ бътȣт, ши іаȣ ꙟвинс. Стефан,
„ чел че ꙟтимпȣл пъринцилор ностріій аȣ дом-
„ нит ꙟ Дакіа, ꙟтро варъ бътȣ, ши ꙟ грѣ бъ-
„ тае ꙟвинсъ пре Баіаꙁет Ꙟпъратȣл тȣрчилор, пре
„ Матіас Краюл Унгаріей, ши пре Іоан Албрехт
„ Краюл Полоніій.“ Ачесте ле скріе Ѡріховіȣс ꙟ анȣл 1552. іаръ нȣ ꙟ анȣл 1717. Динтрȣ каре се кȣлѣце, къ Дако Романій аȣ фост кȣ мȣлт май наинте ꙟ Молдавіа, де кѫт кȣм ꙁиче Філософȣл дин Хале.

Іаръ кѫчій ꙁиче Къртиторюл де дȣпъ Цітаціа чѣ дин Театро Белі трасъ, ꙟ карѣ се дескріе лъкȣи-

кꙋниторїй Молдавїей, ши де Ромꙟнй ничй о ворбꙟ нꙋ се фаче, кꙋм кꙟ наꙋ фост Ромꙟнй ꙟ Молдова, есте ворбꙟ де рꙫс, ши вередникꙟ де флꙋерат; ши аратꙟ, кꙋм кꙟ фїлософꙋл дин Халле, фїинд ꙟдепꙟртат де Молдавїа, аꙋ скрїат де рост не черкꙫнд лꙋкрꙋл кꙋ дѣ мꙟрꙋнтꙋл. Фꙟрꙟ де ꙟдоїалꙟ, май мꙋлт се кꙋвине а креде унꙋю Скрипторю, каре кꙋноасче дин рꙟдꙟчинꙟ лꙋкрꙋриле, деспре каре скрїе, де кꙫт унꙋїа, кареле нꙋмай де дꙋпꙟ вис ле зꙋгрꙟвеще; ши май маре крезꙟмꙫнт аре Скрїпторꙋл, чел че ꙟсꙋшй аꙋ вꙟзꙋт кꙋ окїй ачѣїа, че скрїе, де кꙫт чел че аꙋ аꙋзит дин алцїй. Пентрꙋ ачѣїа май мꙋлт се каде сꙟ се крѣдꙟ лꙋй Орїховїꙋс, чел че аꙋ фост вечин Молдовенилор, ши лꙋй Кантїмїр фостꙋлꙋй Прїнцїп а Молдавїей, чел че вїецꙋинд ꙟтре Молдовенй ши тоате Архївꙋриле Молдовей пре мꙫнꙟ авꙫндꙋле, прѣ бине счїа, де кꙫнд сꙫнт Ромꙟнїй ꙟ Молдавїа, ши де че вицꙟ де оменй сꙫнт, де кꙫт Кꙟртиторюлꙋй. Минчиноасе дарꙟ сꙫнт кꙋвинтеле дин зисꙋл Театрꙋ скоасе, фїинд картѣ ачѣста де унꙋл ка ачела скрисꙟ, чел че ничй саꙋ апропїат фост де Цѣра Молдовїй, де кꙋм сꙟ фїе черкат, де че пласꙟ де оменй се лꙟкꙋеще?

Тот пре ачѣїа кале де рꙟтꙟчире умблꙫнд Кꙟртиторюл, пре каре аꙋ порнит, кꙫнд саꙋ апꙋкат де лꙋкрарѣ Кꙟртирїй, ла фаца а 26. ачесте грꙟеще: Daß die Karawlachen in Ungarn im Jahre 1751. noch neue Ankömmlinge waren, erhellet aus einem Rescript der Maria Theresia vom selben Jahre, allwo es heißt: die Ankömmlinge sollen von Petska, und andern Raitzischen Dörfern in andere Walachische übergesetzt werden. Адекꙟ: „Кꙋм кꙟ Ромꙟнїй ꙟ „анꙋл 1751. аꙋ фост де кꙋрꙫнд веницй ꙟ Унгарїа

„ гарїа

,, гаріа, се ꙟцелѣџе динтрȣн Рескрипт а Маріей
,, Терезїй дин зисȣл ан, ꙟ кареле се порȣнчеще:
,, ка чей де кȣрѫнд веницй, съ се мȣтѣ дин Печка
,, ши алте Сате сѫрбещй, ꙟ тралтеле ромѫнещй."
Фъръ ꙟдоіалъ, О пласъ де гръире пънъ акȣм не ꙟдатинатъ кълй Кѫртиторюл прин зичерѣ са, фъкѫнд аргȣментаціе саȣ ꙟкееpе дела Парте ла Тот; адекъ пентрȣ къ доаръ венисе нескарй Ромънй де прин Сателе вечине, саȣ дин тралте Комітатȣрй ла Печка, фъкȣ Кѫртиторюл ꙟкеерѣ, кȣм къ тоцй Ромънїй атȣнчй венирѫ ꙟ Цѣра Унгаріей, іаръ наинте де ачѣіа нȣ єра ꙟчѣстъ Патріе. Де мираре є минтѣ ачестȣй Бърбат ꙟ жȣдекаре! каре, мъкар къ лȣминат се кȣлѣџе дин Порȣнка Аȣгȣстей Маріей Терезїй, кȣм къ нȣмай деспре чей де кȣрȣнд веницй се дъмѫндѫ, съ се мȣте дин Печка ꙟ тралте Сате ромънещй, ши деши деспикат се вѣде, кȣм къ аȣ фост Сате ромънещй ши наинте де венирѣ челор новй (ꙟтралт мод нȣ сар фи пȣтȣт порȣнчй съ се мȣте ꙟ іале): тотȣшй аша фър де сокотинцъ гръй, ши ꙟтребȣинцъ Кѫртиторюл кȣвинтеле нȣмитȣлȣй Мандат (Порȣнкъ), кѫт нȣ се сфїй а зиче, къ атȣнчй венирѫ дин тѫіа Оръ Ромънїй ꙟ Унгаріа. Таре се арсъ Кѫртиторюл при гръирѣ ачастъ фъръ де темей, ничй нȣ кред съшй афле лѣк бȣн де виндекаре. Де сар креде зиселор Кѫртиторюлȣй ꙟ лȣкрȣл ачеста, сар пȣтѣ зиче ши ачѣста: Мȣлцй Сервїенй, карїй се кїамъ Серблй, ка ши чѣіа лацй Сѫрбй дин Унгаріа, фȣгѫнд ꙟтимпȣриле Хайдȣкȣлȣй саȣ ребелїантȣлȣй Цѫрнїй Георгіе, дин Сервїа престе Дȣнъре ꙟ Унгаріа, се ши ашезаръ ачй спре лъкȣире; ачестїй сѫнт де кȣрѫнд веницй ꙟ Цѣра

ноа-

ноастрѫ; аша дарѫ дѹпѫ кѹвѫнтѹл Кѫртиторюлѹй ар трѫбѹй сѫ се зикѫ, кѫ наинте де венирѣ фѹџицилор Сервїєнй, наѹ фост ничй ун Сѫрб ↑ Унгарїа; чи ачѣста єсте ун лѹкрѹ де рѫс, ши не плѫкѹт кѹноскѫторилор де Цѣра Унгѹрѣскѫ. „Чи „ дѫнсѹл грѫй, ка сѫ нѹ се зикѫ кѫ аѹ тѫкѹт.“

Кѹвинтеле челе де Кѫртиторюл ла фаца а 27. ↑семнате, ↑л вѫдеск а фй таре ↑вененат асѹпра Ромѫнилор, кѫчй зиче: „So wie die Römer von den obwohl überwundenen Griechen etc. адекѫ; „прекѹм ↑вѫцарѫ Романїй Лимба Гречаскѫ, „ мѫкар кѫ дѫншїй ↑винсесе пре Гречй, ши ↑пѫртѫширѫ лимба са сѹпѹселор нѣмѹрй; аша „ ши Ромѫнїй чей дела Домнїй сей, ↑ Ардѣл „ фѹџицй, силирѫ пре Домнїй сей честй ной, а „ ↑вѫцà лимба ромѫнѣскѫ (дѫнсѹл о нѹмеще „ дин пизмѫ Каравлахїкѫ) ка сѫ се поатѫ ↑целѣџе „ кѹ слѹџиле честе нове“

Арѫтарѣ ачаста нѹ нѹмай є сїешй сингѹрѫ ↑ контрѫ, чи де ↑сашй сарчина са се асѹпреще ши се сфѫрамѫ, кѫчй кѫ мѫртѹрисинд дѹмнѣлѹй, кѹм кѫ Ромѫнїй, деши сѹпѹсерѫ пре Гречй, тотѹшй ↑вѫцарѫ лимба гречаскѫ; дарѫ ши пре Гречй силирѫ сѫ ↑веце лимба романѫ, врѣ сѫ адеверезе, кѹм кѫ ↑бингѫторїй сѫнт силицй а ↑вѫцà лимба ↑виншилор, ка сѫ се ↑целѣгѫ кѹ дѫншїй. ↑сѫ кѹм кѫ Романїй аѹ ↑вѫцат лимба Гречилор ка а сѹпѹшилор сей, є о адеверире не чоплитѫ, ши де тот некѫлитѫ; фїинд кѫ Романїй, афарѫ де врєѹнѹл ↑вѫцат, ничй кѫнд аѹ ворбит гречесче, прецѹиндѹшй лимба са чѣ домнитоаре май мѹлт, де кѫт орй че лимбѫ стрѫинѫ; карѣ ши де аколѣсе ведѣще, фїинд кѫ де сар пѹтѣ креде, кѫ ↑бингѫторїй сѫнт силицй а ↑вѫцà лимба

сȣпȣшилор, ка съ се ꙟцелѣгъ кȣ дѫншїй, атȣнчй Романїй, карїй май пре тоате нѣмȣриле, челе атȣнчй лȣмїй кȣноскȣте, ꙟвинсесе, атѫтѣ линбй ар фи трѣбȣит съ счїе, кѫте Гїнте ꙟшй сȣпȣсесе; їаръ де дȣпъ а доа кȣџетаре а Кѫртиторюлȣй, орй кѫте попоаръ ера домолите прин армеле ши пȣтерѣ Романилор, ар фи трѣбȣит съ ꙟвеце лимба романъ, ши аша май къ нар фи астъꙁй алтъ лимбъ ꙟ Еȣропа, де кѫт чѣ романъ, карѣ ера лȣнг тим домнитоаре. Челе лалте, че гръеще Кѫртиторюл ла ꙟсчинцата фацъ, ле трекȣю кȣ вѣдерѣ, фїинд къ сѫнт фрȣктȣл пиꙁмей, ши а урей лȣй де Ромѫнй; уна нȣма а тъчѣ нȣ пȣтȣю, адекъ къ ꙁиче, кȣм къ Ромѫнїй дин Ардѣл, дин склѫвїа тȣрчѣскъ венинд ꙟ робимѣ Арделенѣскъ ачй се ꙟпънженеск; мъкар къ, лаȣдъ лȣй Дȣмнеꙁеȣ, ꙟ феричита Монархїе Аȣстрїечаскъ, нима нȣ кȣноасче робимѣ динтръ сȣпȣшїй чей крединчошй ши де оменїе; фъръ дирептате даръ батъмъ пре Нобїлїтатѣ Трансїлванїй ꙁикѫнд, къ пȣрчеде кȣ сȣпȣшїй сей ка кȣ неще Ѳербй; фїинд къ тот ꙟтро соарте сѫнт Ромѫнїй кȣ чеїа лалцй Џеранй дин Ардѣл.

Тот ла ачеїашй фацъ ꙁиче: Zu bemerken ist, daß in den Dörfern etc. адекъ: „Лимба ромѫнѣскъ „май таре се лъцеще, саȣ май марй пашȣрй фаче ꙟ „сате, де кѫт ꙟ Ѻраше ши Четъцй. Каȣса есте „ачѣста, къ мишеїй де алте нѣмȣрй, рȣшинѫндȣсе а фи тикълошїй алтор попоаръ, се липеск „кътръ Нѣмȣл ромѫнеск, чел че ꙟсȣшй е мишел.“ Дȣпъ жȣдекарѣ Кѫртиторюлȣй, чѣстъ де рѫс акъшȣнътоаре, ши фъръ де нічй кѫт абȣре де адевър аколѣ вѫрѫтъ, де оаръ че мишеїй алтор нѣмȣрй се ꙁик а се амъръчинй кътръ Ро-

Ромънй, ар трѣбȣй съ нȣ се вадъ нічй ꙋн ми-
шъл, нічй ꙋн тикълос ꙟтръ алте попоаре дин
Ꙋнгаріа; ꙟсъ єксперіенціа не аратъ, къ май мȣлцй
мишей, май мȣлцй чершиторй сѫнт ꙟтръ алте
Націй, де кѫт ꙟтръ Ромънй, п. є. Сѫрбїй (дин
Сірміен май кѫртос) кȣ атѫта мȣлциме де ми-
шей ши де чершиторй се мѫнгѫе, кѫт рѫдикаръ
Школъ ꙟ Їрїк, ꙋнде се поатъ мишеїй лор
(а кърора соарте вередникъ де кондорере оменѣскъ
єсте) ꙟвъцà кѫнтече чершиторещй, прин каре а-
пой май ꙋшор сѫшй поатъ агонисй пѫнѣ де тоа-
те ѕилеле. Ла ачѣ Школъ алѣргъ ши сърачїи
Сѫрбилор дин Ꙋнгаріа тот спре ачел скоп, спре
карїй се адȣнъ ши чей дин Срем; динтре карїи
апой мȣлцй ꙟшй аратъ пашȣриле, челе ꙟ ачѣ скоа
лъ спре скопȣл сеȣ фѫкȣте, пе ла нȣнцй ши алте
петречерй сѫрбещй, дар ши пе ла Пȣнцй саȣ по
дȣриле марй.

Їаръ кѫчй къ ꙋмблъ мишеїй де алте нѣмȣри
пе ла Ромънй а чершй, нȣ ꙋрмѣѕъ, къ пентрȣ
ачѣїа фак ѫншїй ачѣста, пентрȣ къ ар фи Ро-
мънїй мишей; фїинд къ непȣтинчосȣл ла непȣ-
тинчос дѣ фетѣ каȣтъ ажȣторю, дѣфетѣ стригъ
мишълȣл дела мишъл: скȣтире! ажȣторю! дин
ꙟсашй фирѣ лȣкрȣлȣй се аратъ даръ, къ нȣ пен
трȣ ачѣїа ꙋмблъ мишеїй де алте націй а чершй
пе ла Ромънй, пентрȣ къ ар фи Ромънїй не а-
вȣцй; чи, пентрȣ къ Попорȣл ромънеск дин ꙟ-
дȣрарѣ кътръ мишей, дин врерѣ ши апаекарѣ
їнимїй де а ажȣтà пре деапроапеле сеȣ, май пе
ꙋрмъ дин демъндарѣ С. Религїй, май маре Алі-
можнъ саȣ ꙟпърцире даȣ тикълошилор мишей.

Асеменѣ кȣ челе лалте ѕикълй а Кѫртиторю-
лȣй є ши ачѣста, ꙋнде ꙟ формъ де вис ѕиче:

Ни=

Hingegen wenn sich ein Karawlache empor schwingt, so legt er seine Nationalität ab, weil er sich der Herkunft eines eleden Karawlachen schämt. „Дȣпъ че се ꙟ-
„налцъ вре ун Ромън ꙟ дїгнїтате, адекъ ꙟ врео
„трѣптъ де Домнїе, де одатъ се ши лапъдъ
„де нацїа са, фїиндȣй рȣшине а се зиче къй
„вицъ де тикълоевȣл нѣм ромънеск." Де ар
фи адевърат кȣвѫнтарѣ Фїлософȣлȣй дин Хале,
нȣ сар афла астъзй ничй ун Ромън ꙟ врео Дом-
нїе, чи нȣмай Пългарїй сар зиче Ромънй; нар
фи ничй ун Боерй ꙟ Цѣра Ромънѣскъ ши ꙟ Мол-
давїа; нар фи Епїскопй, Каноничй, Архїман-
дрицй, Протопопй, ꙟ Цѣра Унгȣрѣскъ, Ардѣл,
Бȣковина, Цѣра Ромънѣскъ, ши Молдавїа; нар фи
Консїлїарй прин Ардѣл ши Бȣковина; нар фи ла
Кънцълърїиле Церилор дин Вїена ничй ун офіцї-
ант Ромън; ꙟ Офіцїȣмȣриле Комитателор ши а
Кѫмърїй нима динтре Ромънй нȣ сар афла; Ад-
вокацй, Професорй, ши алте Персоане ꙟ Дїгнїтъцй
динтрь Ромънй нȣ сар гъсй; фїинд дарь къ се
афлъ Бърбацй Ромънй ꙟ трепте де дїгнїтецй ка
челе нȣмърате, се вѣдѣще стрѫмбъ, ши де нимик
грѫирѣ Кѫртиторюлȣй. Нȣ се лапъдъ адевъратȣл
Ромън де нѣмȣл сеȣ, чи се лаȣдъ, ши се десфъ-
тѣзъ, пȣтѫндȣсе зиче а фи дин стрълȣчитȣл
сѫнџе де Роман ресърит.

Омȣл дѣкъ се амецеще орй прин че пласе
де мижлочирй, плекѫнд се мѣргъ, ꙟ тоате пър-
циле се жовъеще, акȣм се ловеще де ун гард, а-
кȣм де алтȣл, акȣм ꙟшй дъ де о пїатръ, акȣм
де алта, чи тоате ачесте нȣ ле симте атȣнчй ꙟ-
трȣ атѫта, кѫт ле симте дȣпъ че се ресвȣнѣзъ.
Токма ꙟ асеменѣ модȣ лȣкръ ши Кѫртиторюл,
сȣпȣнѫндȣсе дин тоатъ вѫртȣтѣ а адеверй, кȣм
къ

къ нꙋ нꙋмай Ромънїй дин Дакїа лꙋй Траїан нꙋ сѫнт виць де Роман, чи ничй Мекедо-Романїй, адекъ Романїй дин Дакїа лꙋй Ѧврелїан; нꙋминдꙋй пре ачеїй Славй, їаръ пре ачестїй Гречй; ꙟсъ кꙋм къ амѫндоъ рамꙋриле ачесте шѣр фи местекат лимба кꙋ чѣ Италїенѣскъ. Ворбинд єл ачѣста, кꙋџетъ, къ тоатъ лꙋмѣ ва креде бѫрфелелор лꙋй, челор фъръ темею. Дечй съ ведем кꙋм стъ лꙋкрꙋл:

Дешй лъкꙋеск Македо-Романїй чей дин коло̀ де Дꙋнъре, дин тимпꙋриле челе де демꙋлт пѫнъ астъѕй, дин преꙋнъ кꙋ Гречїй (ꙟсъ сѫнт мꙋлте четъцй ши Сате кїар де Романи мощените) тотꙋшй счїꙋт єсте, кꙋм къ цериле честе де Македо-Романй ши де Гречй лъкꙋите, єраꙋ Оаре кѫндва сꙋб ꙟпъръцїа пꙋтерничилор Романй. Де ар фи фост даръ Македо-Романїй де ун нѣм кꙋ Гречїй, саꙋ ар фи тръбꙋит тоцй Гречїй, чей че єраꙋ сꙋб пꙋтерѣ Романилор, съ ꙟвеце лимба Македо-Романъ, саꙋ ар фи цинꙋт ши Македо-Романїй лимба Гречѣскъ. Къ де Оаръ че тоцй (де ар фи тоцй Гречй) ꙟтрꙋ асеменѣ Соарте се афлаꙋ, наꙋ пꙋтꙋт фи май мꙋлт унꙋл де кѫт алтꙋл силит, спре а фаче, саꙋ а нꙋ фаче Оаре че, спре а ꙟвъца̀, саꙋ а нꙋ ꙟвъца̀ лимба Романъ ш. а. Ꙟсъ Македо-Романїй дела ꙟчепꙋтꙋл съꙋ ꙟ Дакїа лꙋй Ѧврелїан, тот дескилинитъ лимбъ ворбиръ, ши ши пѫнъ астъѕй дескилинит ворбеск де лимба Гречѣскъ; аша̀ даръ урмѣѕъ, кꙋм къ ши попорꙋл Македо-Романеск, дескилинит єсте де чел Греческ. Ѧдевърат, къ пъръсинд Македо-Романїй ꙟ сꙋта а 11. (прин Гречй фїинд ꙟшелацй), лїтериле стръмошещй, примиръ челе гречесчй, кꙋ каре се вѫръ ши лимба гречѣскъ ꙟ бисеричиле лор,

ꙟ-

ꙟтрȣ каре ши астъꙁй домнеще; уній нȣмай Романій дин Песта кѫноскѫндȣшй адевъратȣл Сѫнџе стръмошеск, ꙟтродȣсеръ, спре мърирѣ са ши а тот нѣмȣлȣй Ромънеск, Сколъ ромънѣскъ ꙟ Песта, прекȣм ши ꙟ бисерикъ прежвіаръ линба са чѣ Романъ, карѣ де атѫтѣ сȣте де ани єра̀ алȣнгатъ. Я кърора Ексемплȣ ши чеіа лалцй фраци Македо-Романй, спре маре фолос а урмъторилор сей, фъръ сфіалъ ши фъръ ꙟдоіалъ ꙟл пот урма̀. Ядевърат ꙁик єсте, къ аȣ примит Македо-Романій літериле гречесчй, дечй пентрȣ ачѣіа ничй кѫнд наȣ пъръсит єй линба са чѣ Романъ, ши съ фіє ꙟбръцишат чѣ гречѣскъ.

Ничй аре Кървиторюл вре ун темею, кȣ карѐ шѣр потѣ ръꙁима̀ кȣџетȣл съȣ, кȣм къ Македо-Романій сѫнт Гречй. Кънй пентрȣ къ сѫнт дѫншій ꙟ мȣлте локȣрй кȣ Гречій аместекацй, нȣ фаче ничй О арътаре де Націоналітате, фіинд къ ꙟтрȣ аша̀ модȣ, орй унде сѫнт Ромъній аместекацй п. є. кȣ Сѫрбй, саȣ ар требȣи съ фіє Сърбій Ромънй, саȣ Ромъній съ се префакъ ꙟ Сѫрбй; аша̀ даръ локȣл лъкȣирій, нȣ дъ Семн де адевър деспре унимѣ націилор. Ничй линба Македо-Романилор аратъ семне де а креде, къ ар фи їа фръціє кȣ чѣ гречѣскъ; де оаръ че ничй О асемънаре нȣ се афлъ ꙟтръ честе 2. линбй. Яфаръ де ачестѣ, Кървиторюл де аколѣ ꙟшй лȣъ̀ маȣ де а ꙁиче, къ сѫнт Ромъній лȣй Траіан, чей дин коачй де Дȣнъре, Славй, пентрȣ къ се нȣмеск де стръинй Влахй; (фіинд домнѣлȣй ꙟкрединцат, нȣ счіȣ дин че темею, кȣм къ тоате попоаръле, челе че се нȣмеск Влахй прин стръинй, сѫнт Славй). Дечй Македо-Романій,

де

де дȣпъ датина Славилор де а нȣмй пре Гїнте-
ле Латїнещй Влахй, ꙟкъ се нȣмеск де стрѫиний
Влахй, нȣ почй даръ кȣпринде кȣ минтѣ, кȣм
пот съ фїе ачестїй Гречи?

Де врѣ зиче Кѫртиторюл, къ сѫнт Македо-
Романїй де оре че нѣм Славеск, ꙟкъ врѣ рѫде
Четиторюл, кȣм рѫсъ ши де челе деспре Ромѫнїй
дин Дакїа лȣй Траїан де де дѫнсȣл чюмелчите;
кѫчй врѣ жȣдекà тот ꙟсȣл, къ дин пѫрерѣ ачѣїа,
кȣм къ, орй чине се нȣмесче прин Стрѫиний
Влах, есте сѫнџе Словенеск, нȣми ши пре Ро-
манїй ачестїй Влахй; врѣ рѫде зик, вѫзѫнд
къ тот ꙟтрȣ ачѣїа рѫтѫчире се вестежеще; дечй
фїинд къ пре ачеїй ꙟй зиче а фи Славй, їаръ
пре Аȣрелїаний мѫртȣрисесче а фи Гречй, се арѫ-
тъ̀ къ є амѫциторю, ши умблъ кȣ виклешȣг
съ ꙟшеле пре четиторю, скорнинд уна ши алта
деспре Ромѫний. Прин ачѣста ꙟшй арѫтъ̀ Кѫрти-
торюл ура, пизма ши врерѣ де а микшорà мѫ-
рирѣ нѣмȣлȣи ромѫнеск. Кѫчй не путѫнд єл
съ арєте, къ сѫнт прѣ фолоситорїй ачестй а Па-
трїей фїй Македо-Романи, сѫнџе слѫвеск, де
оръ че ничй ун кȣвѫнт Словенеск ꙟ лимба са нȣ
примиръ (пентрȣ къ єраȣ депѫртаций де Гїнтеле
слѫвещй), нȣ нȣмай се скремȣ, май бине ай фаче
къс Гречй, де кѫт а мѫртȣриси адевѫрȣл деспре
дѫншїй; чи ши кȣ нȣме мѫскѫриторю (повѫцȣит
фїинд де патимй ши де ꙟфокатȣл венин, чел
че ферке ꙟ пептȣл лȣй асȣпра дѫншилор) ꙟй бат-
жокорй, зикѫндȣле Цїнцарй; ꙟсъ прин ачѣста
ничй о скѫдере ли се фаче, кѫчй кȣноскȣт єсте,
къ мȣлте динтре челе май лѫудате а лȣмей Гїн-
те, фȣсеръ де унїй клеветиторй, ши урџиситорй

де

де оменире, фърѣ дирептате окърѫте ши катжокорите. (*)

Ѫ кѫт є деспрѣ кꙋвѫнтꙋл Цїнцарю (кꙋ каре нꙋмире май вѫртос прин Сѫрбїй се катжокореск стрънепоцїй лꙋй Аꙋрелїан) мꙋлте симцирй, ши дескилините кꙋџете се афлъ; ашà унїй адеверѣзъ, къ вине кꙋвѫнтꙋл ачеста дела фамїлїа Романъ, че се зичѣ Цїнцїнатъ; алцїй мъртꙋрисеск, къ се траџе дела кꙋвѫнтꙋл: Сѵн Царев фїкл Ѫпъратꙋлꙋй; їаръ унїй кред, кꙋм къ вине дела ворба Ценззарїй (латїнеще Censarii) адекъ че даꙋ Порцїе Домнилор сей. Мїе ми се вѣде де де аколò ашй траџе ѫчепꙋтꙋл кꙋвѫнтꙋл Цїнцарю; адекъ: Не ѫбръцишинд Македо-Романїй гроаса респꙋндере а литерилор ши а линбей Словенещй, нꙋ респꙋнд кꙋвинтеле грос, чи ле гръеск сꙋпцире, дꙋпъ фирѣ ши џесетꙋра Линбей Латїнещй п. є. тꙋ фацй

(*) Кꙋм къ Македо Романїй сѫнт спре маре фолос Патрїей ши ѫ тоатъ Соцїетатѣ оменѣскъ, єстъ лꙋмїй прѣ бине кꙋноскꙋт, де оръ че пꙋртѫнд ачестй Бърбацй Негоциторїй ѫ Цѣръ, афаръ де Цѣръ, ѫ къ мꙋлцй ши пе мърй, нꙋ нꙋмай Кончетъценилор сей мꙋлт спорю фак; чи ши Єрарїꙋмꙋлꙋй мꙋлтъ Сꙋмъ де банй адмїнистрѣзѣ. Кꙋ адекърат мам минꙋнат четинд ун Єкстракт Контроматїческ а Пестїй, дин каре се кꙋлѣџе, къ ун Роман дин Песта, челче поартъ негоцїторїе кꙋ негоц тꙋрческ де крео 20. де анй ѫ коаче, аꙋ дат ѫ Єрарїꙋм престе ун мїлїон ѫ арџинт. Чине ва зиче къ нꙋ сѫнт Македо Романїй чей май пꙋтерничй Негоциторй, май ѫтоате Четъциле Меркантїле а Ѫпърецїй Аꙋстрїей. Мерителе дѫншилор прѣ бине ле пътрꙋнсъ кꙋ ведерѣ, ѫналта Ѫпърецїе, пентрꙋ ачѣїа пре мꙋлцй рѫдикъ ѫ дїгнїтатѣ Нобїлїтъцїй. Дин Сѫнꙋл Македо Романилор аꙋ фост ресърит шѝ Лꙋминатꙋл Петрꙋ Дꙋка фостꙋл Генерал Адїꙋтант а Маїестатей Сале, де а къреїа вереднычїе ши мерите тотъ Єꙋропа є ѫщиинцатъ.

фацй, tu facis, цинцй, quinque, ïаръ нȣ: тȣ фачй, чинчй. Дечй аȣѕинд попоареле Сѫрбещй ачѣстъ респȣндере сȣпцире ꙟ гȣра ачестор Романй, каре тонȣрй ничй де кȣм нȣсе асеменѣѕъ кȣ грънрѣ словенѣскъ, ле ꙟчепȣръ а ѕиче къ цинцееск, ши де аколѣ апой ꙟй нȣмиръ Цинцарй, адекъ карïй де адесе Ѡрй респȣнд силаба ци, це, Ꙗчаста мисе веде а фи фост Каȣса ръдъчинïй кȣвѫнтȣлȣй ачестȣïа, чи атȣнчй, кѫнд ꙟкъ нȣ кȣноскѣȣ кине попоареле Словенещй пре Романй. Ꙟсъ акȣма дин батжокȣръ ꙟтръбȣинцѣѕъ мȣлцй кȣвѫнтȣл ачеста, чи токма унïй ка ачеïй ꙟшй аратъ слъбичюнѣ са, ши нещïинца де Ȋсторïй; де Ѡръ че ничй ꙟтро Ȋсторïе четим, съ се фïе анȣмит врео Гïнтъ Цïнцарй, дела карѣ сар пȣтѣ дедȣче вреȣн Попор. Кȣ атѫта май вѫртос есте а креде, кȣм къ нȣмеле Цïнцарю, нȣ де алтъ Гïнтъ, чи токма прин Сѫрбй саȣ искодит, де Оаръ че никъирй прин тралте Церй нȣсе аȣде, де кѫт аичй ꙟ Унгарïа; ꙟ Македонïа е ачест Нȣме кȣ totȣл не аȣѕит ши не кȣноскȣт; чи нар фи аколо не кȣноскȣт, де ар аве ръдичина са де аколѣ, чи ꙟкъ сар афла̀ скрис ла вреȣн Ȋсторïк Греческ, чей че аȣ скрис деспре Романïй дин Македонïа, ꙟсъ нȣсе афлъ ничй унде ꙟсемнат; аша даръ. — Ромънïй дин Македонïа кѫнд вин ꙟ Цѣра Унгȣрѣскъ, ши аȣд, къ нȣмеск Сѫрбïй пре фрацïй лор де ачѝ Цïнцарй, се минȣнѣѕъ, де унде щïȣръ ей кълѝ ворба ачаста.

Ѡрй чине нȣшй кȣноасче сминта са, не ꙟдрептат ремѫне: Де нȣ пȣтȣ̀ Кълтиторюл съ кȣприндъ кȣ минтѣ са чѣ фïлософïчаскъ — кȣм къ пърерѣ ачелора, че ѕик, къ Ромънïй дин Дакïа веке сѫнт де нѣм славеск, кȣ атѫта май таре есте

єсте стрѫмбъ ши де нимик, пентрȣ къ чей че се цин де ачѣ пърере, сокотеск, къ Аȣрелїан нȣ нȣмай Армадѣ, чи пре тоцй Моціениторїй пъмѫнтȣлȣй, їаȣ мȣтат дин Дакїа лȣй Траїан; карѣ нȣ єсте адевърат, фїинд къ нȣ Четъценїй ши Колоанеле, чи нȣмай Милитарїй єширъ дин Дакїа ꙟ Мїсїа, прекȣм мъртȣрисеще Вопискȣс ꙟ Аȣрелїе К. 6. Provinciam Trajanam sublato exercitu, Provincialibus reliquit: адекъ: „Скоцинд Армадѣ дин „Дакїа лȣй Траїан, лъсъ Провинцїа пъмѫнтени„лор провїнцїалничй“ Аширждерѣ кȣвѫнтъ ши алцй Скрипторй; де нȣ фȣ ꙟ старе ꙁик Къртиторюл а кȣноасче, стрѫмбъ а фи пърерѣ къ Ромѫнїй чей дин коачй де Дȣнъре сѫнт нѣм славеск; ꙟкъ врѣ пȣтѣ стръбате адевърȣл ресъритȣлȣй а Романилор лȣй Аȣрелїан; нȣмай де ар фи кȣџетат ачѣста: Аȣрелїан ашеꙁъ мȣлцимѣ де омений, пре чей че ꙟй адȣсе дин Дакїа веке, ꙟ Мїсїа, ши нȣмѝ цѣра ачаста Дакїа са; ачѣста мъртȣрисеск Їсторїчїй, чей че скрїаръ деспре фаптеле лȣй Аȣрелїе оре че. Аратъ даръ Къртиторюл, че се фъкȣръ ачестй Романй дин Мїсїа? саȣ кѫнд? ши кȣм се префъкȣръ ꙟ гречй? Гръеще фїлософе, ши те вой цинѣ де Аполо!

Чи съ ꙁичем, съ нȣ се трагъ Македо Романїй дин Романїй чей де Аȣрелїе ꙟ Мїсїа адȣшй, тотȣшй нȣ урмѣꙁъ къ сѫнт єй Гречй. Къчй къ орй чине нȣмай де кѫт кȣноасче Їсторїиле, лесне поате счй мȣтарѣ лȣй Константин Ꙟпъратȣл, дин Рома ꙟ Биꙁант четатѣ дин Провинцїа Романїей; карѣ аша се ꙟтѫмплъ. Мȣтѫндȣсе Константин чел маре (ꙟтѫюл Ꙟпърат Крїстїанȣ ꙟтре Ꙟпърацїй Романилор), дин четатѣ Рома ꙟ Бїꙁант, нȣмѝ четатѣ ачѣста май ꙟтѫю Рома ноавъ,

їаръ

ïаръ дѹпъ ачѣïа, о нѹмй де дѹпъ нѹмеле сеѹ: Константïнопол, фïинд къ прин трѫнсѹл фѹ ачѣ четате мърить, ши ка де ноѹ ꙟтърить. Дѹпъ че ашезъ Константин Скаѹнѹл ꙟпъръцїй Романе ꙟ Константïнопол, черчетѫндѹсе локѹл чест ноѹ де маре мѹлциме де оменй дин тоате пърциле, дин зи, ꙟ зи се лѹминà, ши се ꙟтърѣ четатѣ, май вѫртос прин четъценїй дела Рома, ши дин Ïталïа кѹ виклешѹг ла Константïнопол момицй, ши ачй спре лъкѹире оприцй; зисъю кѹ виклешѹг саѹ амъцире; къчй къ тримицинд Константïн спре Бътаïа, че скѹласъ асѹпра Персïлор, мѹлцй бъркацй марй динтре Патрïцïй ши Магïстрацй, кѹ мïлïцïа (оастѣ) романъ, опъчиндѹсе пѹтерѣ романъ май ꙟделѹнгат ꙟ Персïа, тримисъ ꙟпъратѹл Магïстерй искѹсицй ла Рома, кѹ ачѣïа порѹнкъ, ка съ делïнеезе саѹ съ зѹгръвѣскъ пе табле късиле май Марилор де осте, адекъ а Консѹлилор, Патрïцïилор ши а алтор Къпитанй аша де бине, кѫт съ поатъ фаче токма асеменѣ къшй ꙟ Константïнопол; ачѣстъ faптъ нѹ ꙟ прѣ лѹнг тимп се ши ꙟплинй; спре а кърора къшй май ꙟтемеïатъ фрѹмсѣцъ, ши а ꙟторкъторилор дела Бътае Осташй, май адѫнкъ пльчере, адѹсъ ꙟпъратѹл ши пре мѹериле, фïй, ши тоатъ фамïлïа лор ꙟ Константïнопол. ꙟторкѫндѹсе даръ май Марïй Оштилор романе дела Персïа, фïинд къ възѹръ късиле, ши тоате але сале май дѹлчй коморй (мѹериле ши фамïлïиле) ꙟ Константïнопол, кѹ бѹкѹрïе ремасеръ ши ей ачй спре лъкѹире; прекѹм ши чеïа лалцй милïтарй ꙟпърциндѹсе прин цѣръ, май тоцй ремасеръ ачй спре мошенирѣ пъмѫнтѹлѹй. Аша фѹръ мѹлцй Романй амъцицй, де ашй мѹта скаѹ-

нѹл

нȣл сѫȣ дин Рома ꙟ Бизант, ши ꙟчеле ꙟвечина-
те Провинції; ꙟсъ ачестїй аȣ фост Романй, їаръ
нȣ Гречй: респȣндъмй даръ Къртиторюл, кѫнд
се гречиръ ачестй Романй? ши пȣтȣтȣсаȣ сѫнцеле
роман, каре ши пѫнъ астъзй се стръкоаръ прин
вѫнеле Македо Романилор, съ се стрѫмȣте ꙟ сѫн-
џе Греческ? Де липсъ есте даръ, ꙟсȣшй Къртито-
рюл съ десбрѫче ꙟтȣнерекȣл, кȣ каре е ꙟфъшȣрат
креерȣл лȣй, ши съ ꙟвесче (ꙟкрѫче) лȣмина аде-
върȣлȣй деспре романїтатѣ Ромѫнилор дин Мї-
сїа, саȣ де престе Дȣнъре.

Кȣ бȣн Темею, ши алѣсъ ꙟцелепчюне аȣ
скрис деспре ꙟчепȣтȣл Романилор дин Македонїа
ꙟ линба немцаскъ ши гречѣскъ, ꙟ анȣл 1808.
Д. Георгїе Роса, чел че ера атȣнчй аскȣлтъторю
а Счїинцелор Медичещй, їаръ акȣма спре маре
фолос а Патрїей, ши мѫнгъерѣ Ромѫнилор саȣ
фъкȣт Доктор ꙟ Дїстрїктȣл монтанїстическ ал
Оравїцїй; ачест Бърбат кȣ аша пласъ де Скрип-
торй шѣȣ проптит къртичика са, кѫт пѫнъ а-
стъзй де нима нȣ саȣ пȣтȣт рестȣрна, ничй се
ва ꙟфрѫнџе. Дела адевъратȣл ачест нацїоналїст
сперѣзъ (нъдъждȣеще) Нацїа ромѫнѣскъ, ка де-
ла ун Їсторїк алес, мȣлте докȣментȣрй, спре
апърарѣ нѣмȣлȣй фолоситоаре, а мощенй.

Дин челе пѫнъ ачй деспре Македо Романй
атинсе, лъмȣрит се вѣде, кȣм къ ши ей сѫнт
тот де ун адевърат сѫнџе роман, кȣ ачеїа лаций
Ромѫнй дин коачй де Дȣнъре; каре ши дин а-
чѣста съ аратъ: Де нар фи фост Ромѫнїй дин
Мїсїа, Романй адевъраций, чи ар фи нѣм греческ,
оре че ꙟй ꙟпȣлпъ пре дѫншїй, дȣпъ че се ръди-
къ де иснов ꙟпъръцїа гречѣскъ, їаръ чѣ романъ,
де кътръ карѣ фȣсеръ дѫншїй смȣлций, апȣсъ,

а се нꙋмѝ Романй? Че ꙟй ꙟвершꙋнъ̀ а пꙋрта̀ нꙋмеле ши а ворбй линка романъ (каре ера нꙋ непъкꙋте ши таре грецоасе гинтелор варваре, челе че џемѣꙋ наинте де ачѣїа сꙋб пꙋтерѣ Романилор) атꙋнчй, кѫнд скъпътаръ де кътръ ꙟпъръціїа романъ? Ши де врѣ фи ей Гречй, кꙋм врѣ сꙋферѝ ей, съ се ꙟеръче кꙋ ун нꙋме ка ачела, пре каре дин писма, че авѣꙋ Гречїй кътръ Романй, ничй Романилор челор дин Рома нъскꙋцй нꙋлил ꙟпъртъшѣꙋ, фїинд къ ле ера скѫрбъ съ се адꙋкъ аминте нꙋмеле Роман? Деажꙋнсъ даръ мъртꙋрїе есте арътарѣ, чѣ пънъ ачѝ фъкꙋтъ, кꙋм къ Ромънїй де астъѕй наꙋ ꙟпрꙋмꙋтат май тѫрзїꙋ (кꙋм ѕиче Кърtиторюл) дела Романй нꙋмеле Ромън; чи кꙋм къ лаꙋ мощенит дела Ѳтръмошїй сей, карїй лаꙋ адꙋс дин Їталїа ꙟ пърциле, ꙟтрꙋ каре се афлъ Гїнта ромънѣскъ пънъ астъѕй.

Ꙟсъ, прекꙋм мисе паре, прин деѕꙋчерѣ Македо Романилор дела Гречй, нꙋ дореще алтъ Кърtиторюл, де кѫт а амъџѝ пре ꙟвъпъїацїй де ѕелꙋ націонал Македо Романй (динтръ карїй май вѫртос Пестенїй, таре се Ѳстенеск пентрꙋ ръдикарѣ Лїтератꙋрїй, ши фолосꙋл де комꙋн а Нѣмꙋлꙋй ромънеск), съ крѣдъ, къ нар фи де ун сѫнџе кꙋ чеїа лалцй Ромънй дин Дакїа веке. Фїинд кѫл доаре инима пре Кърtиторюл, ши пре чей де о пънꙋръ кꙋ дѫнсꙋл, вѫѕѫнд къ ачести Романй сѫнт чей май пꙋтерничй Негоцїанцй прин четъциле Меркантїле, мꙋлцй Домнй де Пъмѫнт, ши ꙟтралте Дїрегъторїй; карїй ка нище адевърацй Ѳтрънепоцй а лꙋй Ромꙋлꙋс, нꙋшй минцеск Націїа са, ши аша прин трѫншїй ꙟвацъ лꙋмѣ май ресфират, а кꙋноасче Гїнта ромънѣскъ. Ꙟкъ ши де ачѣста се теме Кърtиторюл, къ дꙋпъ чѣ

 Оа

Ор кȣноасче тоцй Македо Романїй фолосȣл, каре лар спорй, де ар ꙟтродȣче ꙟ тоате локȣриле, унде се афлъ май мȣлцй ла олалтъ, Сколй ꙟ линба нацїоналъ ромънѣскъ, ши ар урма вередникȣл де лаȣдъ Ексемплȣ а Пестанилор, ꙟ кѫт се кȣвине а се ꙟцелѣџе ши деспре бисерикъ, сар десбѫрна де кътръ алте нѣмȣрй корелїгїоасе, ши шѣр ꙟфрȣмсеца Бисеричиле ши скоалеле челе нацїонале кȣ дъриле ши ажȣторюл, чел фак алтор бисеричй, ꙟтрȣ каре ꙟ линкй стрѫине се цин тоате Церемонїиле сънте; дин каре саȣ пȣцин, саȣ нимик нȣ ꙟцелег п. е. Кѫнд се четеще сънта Лїтȣргїе Сѫрбеще, саȣ Гречеще. Дечй, ка нȣ кȣмва, кȣноскѫнд ачестй Романй, унȣл ши адевъратȣл сѣȣ сѫнџе, кȣ ал челора лацй Ромънй дин Дакїа веке, съ се унѣѕе ꙟтрȣ челе нацїонале лȣкрȣрй, кȣ Ромънїй дин Дакїа веке, сокотй Къртиторюл, виклениеще ай ꙟшъла, съ крѣдъ, къ сѫнт сѫнџе Греческ. Ꙟсъ кȣ мȣлт май кȣминте, кȣ мȣлт май сънътоший ла жȣдекаре сѫнт Македо Романїй, де кѫт съ се ласе прин виклешȣг, ши амъџитоаре чюмелчитȣрй, ка але Къртиторюлȣй, а се ꙟшела ши а се ꙟчелȣй. Къчй къ кȣ мȣлт май бине, май лимпеде, ши май дескис кȣноск дѫншїй Гїнта ши урѕирѣ са, де кѫт Къртиторюл дин Хале.

Май сѫнт ꙟкъ ши алте Скорнитȣрй ꙟ Кѫртирѣ дин Хале, деспре каре дин ачѣ Каȣсъ нȣ врѣȣ оре че а кȣвѫнта, къчй ле сокотїй ка пре неще ворбе стерпе, каре ꙟнотѫнд де ичй колѣ прин валȣриле умфлателор мърй, уна дȣпъ алта се кȣтроп, ши сорбите фїинд де пȣтерѣ унделор, се ꙟнѣкъ. Дрепт ачѣїа ꙟчетѫнд деспре унеле ка ачеле май департе а грӑй, трек ла Ярътарѣ,

прин

прин карѣ лъмꙋрит се адеверѣзъ, кꙋм къ Дако Романїй сѫнт адевъраций Стрънепоций а мъ̆рицилор Романй.

Апендїче

Прин карѣ се вѣдѣще дескълекарѣ Ромѫнилор де астъзй дин Дакїа, дела Романїй, чей прин ꙟпъратꙋл Траїан дин ꙟпъръцїа Романъ ꙟ Дакїа адꙋшй.

Сѫнт ꙋнїй динтре Скрїпторїй чей дин тимпꙋриле де акꙋм, карїй не черкѫнд адевърꙋл, шй фирѣ лꙋкрꙋрилор, деспре каре скрїꙋ, орй челе сꙋфлъ вѫнтꙋл ꙟнаинте, ши орй кꙋм ле къшꙋнъ, фъръ де тоатъ грижа пꙋн пе карте, май вѫртос кѫнд скрїꙋ деспре Дако Романй. Де ачастъ пласъ сѫнт ши ачеїй, карїй не испитинд Їсторїиле деспре ꙟчепꙋтꙋл Дако Романилор; не въръбъринд ꙟсꙋшириле лимбей Дако романе, каре сѫнт токма асеменѣ кꙋ але Лимбей латїнешй; не сокотинд датиниле Ромънилор, каре кꙋ тотꙋл се ловеск кꙋ датиниле векилор Романй, ничй жꙋдекѫнд челе алалте семне, каре дин ꙟсашй деприндерѣ Ромънилор ꙟтрꙋ лꙋкрꙋриле сале, мъртꙋрисеск сѫнџеле лор чел де Роман; не кꙋмпънѫнд ѕик ꙋнеле ка ачесте де адевър гръитоаре семне, кꙋ бꙋчиле ꙟгѫнфате стригъ: кꙋм къ Дако Романїй нꙋ сѫнт Стрънепоцїй векилор Романй. Ꙟсъ кꙋмпънѫндꙋсе ꙋнїй ка ачестй Скрїпторй, кꙋ Їсторїчй векй ши Скрипторй ꙟтрецй ла крединцъ, мꙋлт май ꙋшорй сѫнт, де кѫт съ фїе вредничй де вреꙋн крезъмѫнт. Кѫнд є ꙟтребарѣ деспре ꙟчепꙋтꙋл вреꙋней гїнте, деспре а кърїа вицъ є

оре че ꙟдоїалъ, челора Скрїпторй се кꙋвине май кꙋ дѣдинсꙋл а се креде, деспре карїй кꙋносчинца де комꙋн мъртꙋрисеще, кꙋм къ ꙟ лꙋкрꙋриле че аꙋ скрїат, (не фїинд патимилор сꙋпꙋшй) аꙋ кꙋвѫнтат адевърꙋл; май вѫртос челора, карїй кꙋ бꙋнъ критикъ саꙋ дѣпринс ꙟ дескрїерѣ гїнтелор, ши спре дескоперирѣ вицелор а Нацїилор саꙋ сѫргꙋит.

Спре а дескопери ꙟчепꙋтꙋл врѣꙋнꙋй Нѣм, ши спре а десвъли адевърꙋл деспре фїинца лꙋй, де липсъ есте: а се черчета, ши кꙋ бꙋнъ жꙋдекаре а се чети Їсторїа нацїй ачеїа; а кꙋмпъна стръмꙋтъриле, прин каре дѫнса саꙋ стръкꙋрат; а прова Нꙋмеле ачеїа Гїнте, де ꙋнде се траџе? кꙋм? ши кѫнд лаꙋ къпътат дѫнса? їаръ май вѫртос съ се черче Датиниле, ши лимба, карѣ се гръеще ла ачѣ нацїе, деспре карѣ се фаче ꙟтребарѣ. Дечй орй чинешй ва арꙋнка окїй спре ꙟчесте ачй зисе, ꙟ кѫт се атинг де Дако Романй, де нꙋва фи сꙋпꙋс патимилор ши прежꙋдекърїй, нꙋ поате нечй де кꙋм мъртꙋрисй, къ Дако Романїй нꙋ сѫнт адевърацїй Стрънепоцй а лꙋй Ромꙋлꙋс.

Кꙋм къ Дако Романїй сѫнт ꙋрмъторїй бестицилор Романй, се вѣдѣще 1. дин Нꙋмеле Ромън, кꙋ каре нꙋме саꙋ номит Ромънїй де кѫнд сѫнт пе фаца пъмѫнтꙋлꙋй, пънъ астъзй; нечй нꙋ поате чинева кꙋ темею съ аръте, кꙋм къ ар фи лꙋат Ромънїй ачест нꙋме (прекꙋм висѣзъ Кѣртиторюл дин Хале) май тѫрзїꙋ; де оаръ че тꙋтꙋрор Скрїпторилор, ши кꙋноскъторилор де Їсторїй, прѣ бине кꙋноскꙋт есте, кꙋм къ Ромънїй аꙋ адꙋс ачест нꙋме кꙋ сине дин Їталїа, сꙋб Траїан Ꙟпъратꙋл Романилор.

2. Де се ва чѣркà кȣ дѣ мъргинтȣл линба, карѣ дела дескълекарѣ Романилор ꙟ Дакїа, пънъ астъзй ꙟфлоаре ꙟ гȣра Ромънилор, нȣмай унȣл ка ачела се ва ꙟдой деспре линба ромънѣскъ, къ нȣй фїа линбей лътънещй, каре нȣ щїе, ши нȣ кȣноаще натȣра ши цесетȣра линкїй ромънещй, фїинд къ нȣ поате фаче жȣдекатъ дирѣптъ деспре дѫнса.

Ѡрй чине се ꙟдоеще деспре сȣроритатѣ линбей Ромънещй кȣ чѣ латїнъ, четѣскъ Граматика Дако Романъ, де Ч. Їоан Ялекси ꙟ линба латїнъ алкътȣитъ ши ꙟ Вїена ꙟ Янȣл 1826. типърйтъ, ши пе лесне ва ведѣ, чесе кȣвине а се креде деспре линба ромънѣскъ.

3. Се аратъ, кȣм къ Ромънїй сѫнт урмъторїй Романилор, прин Датиний ши Сȣперстїцїй, каре, прекȣм се четеск а фи фост ла Романїй чей векй, аша сѫнт ши астъзй ла Дако Романй. Ясеменѣ датиний нȣ се афлъ ла алте нѣмȣрй, мъкар къ лъкȣеск кȣ Ромънїй аместекате, ши мъкар къ аȣ фост Домнїей Романе оре кѫнд сȣпȣсе. Датиниле ꙟтрȣ каре се бъръбъреск Ромънїй кȣ Стръмошїй сей Романй, де ачѣїа нȣ ле арътай ꙟ къртичика ачаста, пентрȣ къ нъдъждȣеск, къ кѫт де кȣрѫнд ва єшй о карте ла лȣминъ, карѣ ва кȣпринде тоате лȣкрȣриле, ꙟтрȣ каре не асемънъм кȣ Стремошїй нострїй. Фъръ тотȣши ши пънъ атȣнчй, се пот мȣлте четй ꙟ Дїсертацїа лȣй Васїлїе Поп, а Фїлософїй ши а Медицїнїй Доктор, ла Вїена 1807. типърйтъ, карѣ сȣнъ деспре ꙟгропъчюнѣ морцилор ла Ромънй. Яшиждерѣ Грїселїнї ꙟ Дескрїерѣ Бънатȣлȣй дин анȣл 1780. аратъ мȣлте, каре ной Ромънїй, мъкар къ кȣ дѫнселе нѣм нъскȣт, ши нѣм крескȣт, нȣле

лȣъм

лȣѫм аминте, кѫ сѫнт моштениле дела Стрѫмошїй нострїй дин Рома.

Спре арѫтарѣ дескѫлекѫрїй Ромѫнилор дела Романїй чей векй, ши спре не ꙟдоитѫ вѫдире, кȣм кѫ лимба ромѫнѣскѫ є фїїа лимбей латїнѫ, пре карѣ о ворбѣȣ стрѫмошїй нострїй, чей че венире дин Їталїа ꙟ Дакїа, афȣнд аргȣмент не ꙟпрȣмȣтѫꙁѫ Францїскȣс Карол Алтер ꙟ Префацїа Опȣсȣлȣй: Новȣм Тестаментȣм, дин анȣл 1787. типѫрит, унде ꙟтре мȣлте алте, ачесте грѫеще: „Ничй сѫ се трѣкѫ кȣ вѣдерѣ (пентрȣ „ ꙟтрѫбȣинцаре критикѫ) пре ꙟтоарчерѣ Бїблїей „ ромѫнещй, карѣ саȣ типѫрит ла Бȣкȣрещй ꙟ „ анȣл 1688. Вередник есте, ка тот Бѫрбатȣл ꙟ- „ целепт, де ꙟтрег сѫ бѫрбѫрѣскѫ, ши сѫ ꙟбине „ Бїблїа Валлїкѫ *) (Vallica) карѣ саȣ типѫрит „ ꙟ Лондон ꙟ анȣл 1588. ши їарѫш ꙟ анȣл 1620. „ кȣ Бїблїа чѣ ромѫнѣскѫ дин Бȣкȣрещй; ши ва „ ведѣ, кѫ нȣмай прин Славонисмй (адекѫ прин „ кȣвинтеле словенещй), каре се вѫрѫре ꙟ лимба „ ромѫнѣскѫ, сѫ дескилинеще нȣмита Бїблїе ромѫнѣскѫ де чѣ Валлїкѫ. Кȣм кѫ ачесте доаѫ „ лимбй, фоарте пȣцинѫ ши микѫ неасемѫнаре, „ саȣ май дирепт ꙁис, дескилинире аȣ ꙟтре сине, „ аратѫ рȣгѫчюнѣ Домнȣлȣй, де шй кан кȣ „ сминте скрисе, каре аша сȣнѫ:

ꙟ-

*) Валлїй ачестїй (The Valles) ꙟ акѫрора лимбѫ є типѫритѫ ꙁиса Бїблїе, сѫнт ꙟ Англїа ꙟ Провинцїа (Vallis) Валлїє.

Ꙟ Лимба Валаікъ.	Ꙟ Лимба Ромѫнѣскъ.
Paerinthele nostru ce la ce esti en cheri	Пъринче нострȣ чела че ести ꙟ черю
Svintzas caese numele teu	Сфенцїесе нȣмеле тъȣ
Vie enperetzia ta	Вїй ꙟпъръціа та
Facaese voe ta, cum en tzer ase si pre paementu.	Фаче се воїа та кȣм ꙟчерю, аша ши пре помȣнтȣ
Paene noastre tza saetioase dae noae astezi	Пȣнѣ ностра чѣ сеціъ дъ ноа астеѕй
Si lase noae datoriile noastre,	Ши ласе нохъ даторіиле ностре
Cum si noi sae laesem datorniczilor nostri	Кȣм ши ной лъсем даторничилор ностри
Si nu dutze pre noi la ispitire	Ши нȣ дȣчй пе ной ла испитире
Tze ne mentueste pre noi de viclianul Amin.	Ши ментȣесче пе ной де виглѣнȣл Амїн.

Дȣпъ ачестѣ ѕиче: „Комбинарѣ сау бъръбъ-
„рирѣ честор доъ Біблїй, ачелор Їсторичй пот
„спре бȣнъ ꙟтребȣинцаре ши фолос фи, чей че
„адеверѣзъ, къ (Дако Романїй) Валахїй сѫнт
„Романй. Къчй къ тоатъ лȣмѣ креде ши кȣ-
„ноасче, къ Валлїй (The Valles) сѫнт Гїнтъ
„романъ" Се ꙟтрабъ даръ Къртиторюл, оре ѕи-
чеба, къ ши Валлїй, (а кърора лимбъ, прекȣм
мъртȣрисеще май сȣс ꙟсчинцата Біблїе, нȣмай
прин Слобенисмй се дескилинеще де чѣ ромънѣ-
скъ) сѫнт Слобенй, їаръ нȣ Романй?

Везй май департе пре алцй Скрїпторй не ꙟте-
ресацй ши фъръ де патимй, че ворбеск, ши че
жȣдекъ деспре лимба ши Гїнта ромънѣскъ? Пре-
кȣм Їоан Вїлкерȣс ꙟ Ѡпȣсȣ Ꙗнглическ де спре
лимба фїлософїчѣскъ фаца 435. Везй пре Хїеро-
ним

ним Мегисерȣ ꙟ Опица а 50. де Линкй, ши пре алцїй ка ачестїй, деспре Ромъний кȣвѫнтѫторій.

Нȣ нȣмай Їсторичй вередничй де кредницъ, ши Скрїпторїй, карїй кȣ бȣнъ луаре аминте аȣ черкат, аȣ чернȣт, ши аȣ стрѫкȣрат ꙟчепȣтȣл нацїилор, кȣноск ши лȣминат адеверѣѕъ пѫрчедерѣ Ромѫнилор дела векїй Романй, чи ши Мѫрицїй Край Унгȣрещй, прекȣм ши Їмператорїй феричитей касе Аȣстрїакъ, прѣ бине аȣ кȣноскȣт, дар ши пѫнъ астѫѕй причеп ши адеверѣѕъ романїтатѣ Ромѫнилор, дела векюл стрѫмош Ромȣлȣс. Адевѫрȣл ачеста се вѫдеще прин Дїплома чѣ де Ꙟпѫратȣл Фердинад I. фамїлїей лȣй Нїколаȣ Олаȣ, фостȣлȣй Архїепископ дела Стрїгон, ши а Маїестатей Сале Фердинанд, Канцеларю, де нѣм Ромѫн нѫскȣт, ꙟ анȣл 1548. датъ, унде ѕиче Ꙟпѫратȣл: Sic vero sunt omnes prope modum laudatissimarum gentium origines, inter quas Valachi Gentiles Tui, minime postremas habent, ut pote quos ab ipsa rerum Domina Urbe Romana oriundos constat, unde nunc quoque sua lingva Romani vocantur. Tua ista Gens fortitudine praepollens fuit, multorum praestantissimorum Ducum Genitrix, inter quos Ioannes Hunyades Inclyti Mathiae Regis Pater, et illius aetati proximi Maiores Tui potissimum enituisse feruntur. адекъ „Аша
„ Є ꙟчепȣтȣл май а тȣтȣрор Гїнтелор челор прѣ
„ лѫȣдате, ꙟтре каре Валахїй гїнтенїй Тъй, нȣ
„ сѫнт чей де пре урмъ, деспре карїй кȣноскȣт
„ єсте, къ сѫнт нѫскȣцй, саȣ се урѫѕеск дела
„ Доамна лȣмїй четате Рома, де унде ши пѫ-
„ нъ астѫѕй ꙟ лимба са се ѕик Романй. Гїнта
„ Та ачаста аȣ фост чѣ май стрѫлȣчитъ
„ ꙟтрȣ вѫртȣте, нѫскѫтоарѣ а мȣлтор Дȣчй

„ прѣ

„ прѣ мърицй, динтре карїй Їоан Хꙋнїадї, а
„ прѣ лꙋминатꙋлꙋй Краю Матїас Корвинꙋс Татъ,
„ ши алцй мꙋлцй стрълꙋчицй ши вестицй Бър-
„ бацй, аꙋ ресърит"

Їноценс ал III. Папа дела Рома скрїинд карте лꙋй Їоан Краюлꙋй Романеск дин Мїсїа, аратъ къ Їоан дин преꙋнъ кꙋ попорꙋл лꙋй, сѫнт Гїнтъ романъ. Скрисоарѣ ачеїа аша сꙋнъ: Лꙋй Їоан Домнꙋлꙋй „ Блахилор (Ромънилор) ши а Бꙋлга-
„ рилор. — Се кꙋвине Цїе прекꙋм пентрꙋ феричи-
„ рѣ чѣ тимпꙋралникъ, аша ши спре мѫнтꙋирѣ
„ чѣ вѣчникъ, ка прекꙋм ещй кꙋ Сѫнцеле, аша
„ съ фи ши кꙋ фаптеле тале Роман; ши Попо-
„ рꙋл Църїй тале, пре кареле тоатъ лꙋмѣ ꙟл счїе,
„ къ е ръсърит дин Сѫнцеле Романилор, ши
„ алтеле." —

Фъръ де ꙟтерес (не фїинд ꙟжꙋгат де патимй, ничй ꙟсърчинат кꙋ прежꙋдекарѣ) кꙋвинтѣзъ деспре Ромънїй де астъзй, Їосеф Бенкю ꙟ картѣ, чѣ сꙋб тїтꙋлꙋ: Трансїлванїа, оре кѫнд Дакїа дин мижлок, ꙟ анꙋл 1778. типъритъ, ла капꙋл ал 6. §. 157. зикѫнд: Valachi a Romanis oriundi, e Coloniis a Trajano, et ceteris Imperatoribus in Daciam deductis, promanarunt, etc. „ адекъ Ромънїй се
„ урзеск дела Романй, дин Колоанеле челе де
„ Траїан, ши де алцй ꙟпърацй ꙟ Дакїа адꙋсе. —
„ Дꙋпъ атѫтѣ Сꙋте де анй, нꙋ саꙋ пъръсит де
„ линба ши Датиниле Романилор а Стръмошилор
„ сей. Даръ де унде пъртинирѣ Стрънепоцїй а-
„ честїй а Романилор, нꙋмеле Влах, мꙋлцй мꙋл-
„ те кꙋцетъ. ꙟсъ динтре тоцй, Тїмон ми се па-
„ ре а авѣ май дирепт, чел че зиче: нꙋмеле Влах
„ вине дела Слави, ши ꙟсемнѣзъ ла дѫншїй Ї-
„ талїан. Ꙗчастъ кꙋцетаре чей май мꙋлцй о кꙋ-
„ носк де адевъратъ, ꙟтѫю пентрꙋ ачеїа, фїинд

„къ Ромънїй сѫнт де ун сѫнџе кȣ Їталїенїй;
„їаръ адоилѣ, кънд авѫнд Ромънїй де адесе
„ори ꙟпъртъшире ши негоциторїй кȣ Славїй,
„се кȣноскȣръ прин Славй, къ сѫнт тот ун
„нѣм кȣ Їталїенїй. Прекȣм Скрїпторїй Стръ-
„иний; аша ши чей дȣместичй, деспре нимик
„алтъ сѫнт май таре ꙟкрединцацй, де кѫт къ
„Ромънїй сѫнт Стрънепоцїй Романилор.“ Май
ꙟколо пъшинд ꙟцелептȣл ачест бърбат ꙟ дескрїе-
рѣ Ромънилор, унде фаче ворбъ деспре єширѣ
Романилор дин Дакїа веке аша гръеще: Romanis
autem plurimis A. C. 274. demigrantibus. Vid. An.
p. 46. „Дȣпъ че єширъ мȣлцй Романй дин Да-
„кїа пе ла анȣл дела скъпарѣ лȣй Адам 274.
„нȣ се стѫнсъ ꙟ Дакїа нумеле ши сѫнџеле ро-
„манеск, чи мȣлте ремъшице аȣ ремас ачй ꙟ-
„дърепт. Афаръ де честй ремашй, аȣ фост
„мȣлте Колоане романе ꙟ Мисїа, Бȣлгарїа, Сер-
„вїа (*) ши ꙟ локȣриле де пе лѫнгъ Дȣнъре, ка-
„рїй аместекѫндȣсе кȣ Фрацїй, кȣ Лїгȣрїй ши
„кȣ алте гȣноае де оменй, дин зи, ꙟ зи се
„депъртаръ де линба, вїртȣтѣ, ши Датиниле Стръ-
„мошилор сей Романй.“ Май де парте зиче:

Integer de moribus, etc. „О карте ꙟтрѣгъ
„ар фи съ се скрїе деспре мореcȣ (Датиниле)
„ши церемонїиле Ромънилор, прин карѣ сар потѣ

„аръ-

(*) Прин ачѣста се ресвфлъ зичерѣ Кърториюлȣй дела фаца а 12. кътръ капет, прин карѣ крѣ се арете, къ ꙟ мижлокȣл Серкїй се афлъ локȣл: Стари Вла нȣмит; де унде апой дедȣче, къ дешй нав фост Романй ꙟ Серкїа, тотȣшй Серкїанїй дин Дїстрїктȣл ачеста се нȣмеск: Староклашиний. Дечй ведем кѫ ши ꙟ Серкїа єра Романй, чи аместекѫндȣсе кȣ нещѣ оменй пердȣцй ши мишей, се пердȣръ ши дѫншїй.

,, арътà де ажȣнс романітатѣ лор. Мартін Опіц
,, фіинд прин Прінціпȣл Трансілваніей, Гавріел
,, Беѳлен, дин Сілесіа кіемат, спре а предà Счїин-
,, целе ꙟ Трансілваніа, скрїинд кълъторіа са ꙟ
,, Трансілваніа, ӡиче: дин ꙟсȣшй жокȣл Хора
,, нȣмит, се кȣноасче ши се мъртȣрисеще сѫнџеле
,, Ромънилор чел де Роман."

Тот ачелашй нȣмит Бърбат Бенкю, дȣпъ че
арътъ ши де ажȣнс ꙟтърй, кȣм къ Ромънїй съ
урӡеск дин Романй, пъшинд май наинте, кȣ-
винтѣӡъ: In multis tamen a Romanis discesserunt
etc. ,, Ꙟсъ ꙟ мȣлте саȣ депъртат Ромънїй де
,, Романїй чей векй, кънй нȣ фȣсере ꙟвъцацй ши
,, кȣлтивацй ꙟ Счїинце, ꙟсъ ва венй тимпȣл,
,, дȣпъ че ва скъпà нѣмȣл ромънеск дин ꙟтȣ-
,, нерекȣл не Счїинцелор, де вор кȣвънтà кȣ пре-
,, ꙟвїетоаре бȣӡе лимба Латінъ чѣ стръмошѣскъ,
,, фіинд къ наȣ уйтато де тот." Адевърат къ
кȣ маре мънгъере, ши прѣ плъкȣтъ дȣлчѣцъ вор-
беск тинерїй Ромънещй лимба стръмошилор сей
Романй.

Грїселїні ꙟ май сȣс нȣмита Дескрїпціа Бъ-
натȣлȣй дин А. 1780. ꙟ Префаціє ла ф. а II. аче-
сте кȣвинтѣӡъ деспре ꙟчепȣтȣл ши урӡирѣ Ро-
мънилор: Auch das gelehrte Europa etc. ,, Ши Еȣ-
,, ропа чѣ лȣминатъ ꙟтрȣ ꙟвъцътȣрй, аре пȣци-
,, нъ кȣносчинцъ деспре ачѣїа, къ ꙟ цинȣтȣл
,, Бънатȣлȣй, ши ꙟ Провїнціиле челе лȣй ꙟвечи-
,, нате, се афлъ мȣлте ръмъшице, каре мъртȣ-
,, рисеск мъримѣ Романилор; адекъ: де адесе
,, Орй се сапъ металȣрй ши банй де тимпȣл
,, дин тъю, дин мижлок, ши дин чел де пе ур-
,, мъ а ꙟпъръцїй Романещй; пȣцинй счїȣ, кȣм къ
,, О парте дин лъкȣиторїй Бънатȣлȣй, адекъ
,, Ромъ

„Ромѫнїй, сѫнт Урмѫторїй Романи-
„лор, урзицй дин Колонеле челе де Траїан ꙟ
„Дакїа адусе.“

Ꙟналт ꙟвѫцатул, ши де тоате лукрурѝле,
челе ꙟнаинте луате, прѣ вине пѫтрунзѫторюл
Бѫрбат Грїселїнї, ла фаца Кѫрцїй 243. ши 244. а-
несте скрїе: Ich lebe in einem Lande atc. „Еу вїе-
„цуеск ꙟтро цѣрѫ (адекѫ ꙟ Бѫнат) унде мѫ
„куноскую ку уна Нацїе, а кѫрїа линбѫ апрїат
„аратѫ, кум кѫ сѫнт дѫншїй фїїй Плантей ро-
„мане, деспре карїй се счїе, кѫ їау адус Тра-
„їан ꙟ Дакїа, дупѫ че ау купринсо.“ Ꙗшиждe-
рѣ зиче май жос:

Sie sagen mit vielem Grunde „etc. Ку таре
„темею зичй, кѫ мултѫ Дїспутацїе сау фѫкут
„деспре ꙟчепутул линбей Їталїенешй. Ꙟсѫ еу
„зик, ши ку тотул те пот ꙟкрединцà, кѫ де
„ар фи куноскут ꙟвѫцацїй Їталїенилор линба
„ромѫнѣскѫ, доарѫ ши май афунд сар фи дї-
„спутат, ши сар фи мѫнат деспре дѫнса. ш. а. м. д.

Ꙟ Їсторїа Унгарїей де Паул Нацй скрисѫ
партѣ I. ф. 89. унде аратѫ, кѫ Трансїлванїа ерà
суб Гелу Дука Ромѫнилор, ачесте се грѫеск де-
спре Ромѫнй: Hanc gentem Romanorum Reliquias
esse etc. „Кум кѫ ачастѫ Гїнтѫ е рѫмѫшица Ро-
„манилор, челор де Траїан ꙟ Дакїа традушй,
„мѫртурисеще Аурелїе Вїктор, прекум ши линба
„романѫ чѣ стрикатѫ, ши пѫнѫ астѫзй ꙟ гуриле
„лор кустѫтоаре (ꙟтру карѣ се ши нумеск Ро-
„мѫнй) деспикат адеверѣзѫ.“

Вередникѫ де четире есте ши Нота луй Дїмї-
трїе Турол, чел че ау скрис Ꙗлманахул Сѫрбеск
дин Ꙗ. 1827. чѣ ла фаца 94. ꙟсемнатѫ; карѣ а-
шà сунѫ: У ово време пада обращенїе. ш. а. м.
д.

д. „ꙟтрꙋ ачест тимп каде ꙟтоарчерѣ ꙟкредин-
„ца крещинѣскъ а урмъторилор Романилор, чей чѣ
„ремасеръ ꙟтрꙋ ачастъ Цѣръ. Ꙗести стрънепоцй
„а Романилор, карїй се ботезаръ ꙟтрꙋ ачел
„тимп, сꙟнт Стрꙟмошїй Ромꙟнилор де астъзй.
„Ши ачастъ парте де Цѣръ є патрїа лор чѣ дин
„тꙟю, ничй поате оре чине съ ле детрагъ, саꙋ
„съ ле минцѣскъ нꙋмеле лор, къ нꙋй дела Ро-
„манй. Даръ че се четеще ꙟтрꙋ о Дїсертацїе
„сꙋб тїтꙋла: Erweis etc. адекъ: Ꙗрътаре къ Ро-
„мънїй нꙋ сꙟнт урмъторїй Романилор, ꙟ Хале
„типърит де Консїлїарꙋ де *** ꙟ Анꙋл 1823.
„кꙋм къ ничй нꙋмеле, ничй лимба лор чѣ смин-
„титъ (ашà о зиче Кꙟртиторюл) нꙋ даꙋ семн
„де урзирѣ лор дела Романй, ши кꙋм къ ничй
„Цїнцарїй саꙋ Македо-Влахїй, ничй Каравла-
„хїй (адекъ Ромꙟнїй дин Дакїа веке) сꙟнт
„Сꙟнџе де Роман, есте зичере фъръ де темею,
„ши кꙋ тотꙋл фъръ де сокотинцъ. Кꙋм къ Ро-
„мънїй сꙟнт адевъраций Стрънепоцй а Романи-
„лор, мъртꙋрисѣще ши Васїлїе Ꙗрхїепїскопꙋл дин
„Загора, ꙟ Епїстола чѣ тримисъ лꙋй Їноценцїе
„ал III. ꙟ анꙋл 1204. ꙟ карѣ, кꙋ ачесте кꙋвин-
„те аратъ, кꙋм къ Ромꙟнїй сꙟнт Стрънепоцїй
„Романилор: Haeredes descendentes a sangvine
„Romanorum, Урмъторїй дескълекъторй дин
„Сꙟнџеле Романилор."

Фоарте кꙋ бꙋн фꙋндамент, фъръ де Їнтерес, ши ꙟцелепцещь дескрїе ши адеверѣзъ романїтатѣ Гїнтей ромънещй, Їоанн Трестер ꙟ картѣ са, карѣ сꙋб тїтꙋла: Дакїа веке, ши ноаъ, саꙋ типърит, ла капꙋл I. кꙋ урмътоареле кꙋвинте: Aber ihrem Herkommen nach, sind sie u. s. w. „Ромъ-
„нїй сꙟнт урмъторїй ачелор Нобїлй Романй,

„ка-

,,карїй єраꙋ оре кѫнд фоарте вестицй Мілїтарй;
,,ши сѫнт чей май векй лъкꙋиторй а Цѣрїй
,,(Трансїлванїй); пре карїй май ꙟтѫїа оръ їаꙋ
,,адꙋс ачй Траїан пе ла Анꙋл 100. дꙋпъ Хрїстос:
,,Їаръ де унде аꙋ къпътат Гїнта Ромънѣскъ
,,Когномеле де астъзй Влах; ꙟкъ нꙋ саꙋ аде-
,,верит де нима пънъ акꙋма кꙋ темею. Дѫншїй
,,нꙋ се нꙋмеск пре сине Влахй, чи Ромънй, саꙋ
,,Романй. Дин каре фꙋндамент се рестоарнъ
,,тоате пърериле ачелора, карїй ꙁик, къ Ромънїй
,,сѫнт нѣм слъвеск; ши се адеверѣзъ, кꙋм къ
,,попорꙋл ромънеск, нꙋ де алт унде, чи дирепт
,,дела Романй се урꙁеще, деспре карѣ нꙋмеле ши
,,лимба лор пре тот юбиторюл де адевър чети-
,,торю, прѣ лесне ꙟл вор ꙟкрединца.

,,Ничй сѫнт алтъ Ромънїй дин Трансїлванїа;
,,Молдавїа, ши Цѣра Ромънѣскъ, де кѫт ръмъ-
,,шицеле Легїоанелор Романе, челор де Траїан
,,дин Їталїа ачй адꙋсе. Ꙟсъ дꙋпъ че нꙋмай
,,пꙋтꙋ Адрїан съ контенѣскъ пре Гетй, ши дꙋпъ
,,че фꙋ силит а мꙋта Легїоанеле ꙟ Мисїа, рема-
,,сере ачесте Колонїй романе ачй сꙋб Гетй, унде
,,апой се местекаръ кꙋ тоатъ пласа де оменй.
,,Юбиторюл де антїквїтецй (адекъ де лꙋкрꙋрй
,,дин векиме), кꙋтѫнд кꙋ окй пътрꙋнзъторй
,,спре Ромънй, поате ведѣ ꙟтрѫншїй кіаръ формъ
,,де Роман. Опїц ꙟ кълъторїа Трансїлванїй, не
,,лъсъ деспре Ромънй аша дескоперире, ка карѣ
,,динтре о мїе доаръ де ной, чей че ꙟ тоате ꙁи-
,,леле ꙟй ведем, абѣ унꙋїа ꙟй вине ꙟ минте.
,,Пре карѣ єꙋ о ши астерн ꙟнаинтѣ окилор а
,,прецꙋитꙋлꙋй Четиторю.

Erstlich: Wenn einer in der Klage gehet u. s. w.
адекъ: ,,1-ю Кѫнд лꙋще (жълеще) вреꙋнꙋл пре
,,чине-

„чиневà, лапѫдъ пълъріа дин кап, десплетеше „перій лъсѫндѹй пе умерй ꙟ жос, каре фаптъ „се зиче ла Романій чей векй: Submittere Co- „mam, а лъсà коама съ спѫнзѹре, ши „умблъ ун ан фъръ де пълъріе ꙟ кап, пънъ нѹ „депѹне дориреа дѹпъ чел морт; атѹнчй апой „тѹнгѫнд сау ꙟплетинд перій дин кап, ꙟшй „акопере капѹл чел тѹнс іаръ кѹ пълъріа. Тоате „ачесте датиний ерà токма асеменеа ши ла Ро- „манй ꙟтрѹ униле ка ачеле ꙟтъмплърй, къ „умбла: sordidati submissa Coma „тинош й кѹ „пърѹл лъсат.“ Асеменеа датинъ се веде ши ла Ромъне, май вѫртос ꙟ Бънат, каре вестминтеле дин кап нѹ ле спалъ, ничй ле ласъ де пе сине, кѫтъ ун ан ши май мѹлт де зиле, дела моартеа врherѹнѹй дин фамиліе.

„Кѫнд дау бинеце вреѹней персоане де Діг- „нітате, кѹ умилинцъ ꙟшй дескопереск капѹл, „дѹпъ датина бътрънилор Романй, ши а ноа- „стръ; іаръ мѫна дирепътъ (де ле О ꙟтинде „чинева) сърѹтѫндѹо, ꙟ лок съ се ꙟтоаркъ ши „съ шеадъ, прекѹм фъчеа Романій, Plinius L. 8. „Plut. in Probl. се дѹк кѹ аплекъчюне ꙟ латѹрй.“

„Веѣра май мѹлт умблъ нѹмай ꙟ къмашъ, „ши акацъ сългѹю кѹ кѹреаѹа дѹпъ гѫт пе пар- „теа стѫнгъ, ка ремънѫнд партеа чеа дирептъ „ліберъ сау не ꙟпедекатъ, кѹ атѫта май пе у- „шор съшй поатъ апъра трѹпѹл. Асеменеа фор- „мъ де лѹкраре се веде май кѹрат ла Цесар Кар. „І. Бел. Чів. Лівіѹс Кар. І. Дек. 3. Ши прекѹм „мѹерилe Романилор цесеаѹ вестминтеле бърба- „цилор сей, ка мѹериле, сѹрориле, ши фата Ꙟ- „пъратѹлѹй Аѹгѹст, сингѹре лѹкраръ вестминте- „ле лѹй; ашà торк, адѹнъ, ши коасъ мѹериле

„Ро-

„Ромѫнилор вестминте пентрꙋ тоатъ каса лор. „Лївїꙋс Кар. I. кап. 20. Светон Авг.

„Прекꙋм пꙋртаꙋ Романїй чей векй ꙟ лꙋпте„ле де кѫмп саꙋ ꙟ Бътълїй, дела Бꙋрик пънъ „ла ценꙋнкй, ун вестмѫнт ꙟкрецꙋрат ши кꙋ пъ„трꙋрй дѫсе, каре се нꙋмѣ Кампестре; (Цоа„лъ де кѫмп) ашà поартъ ши Ромѫнїй де а„стъзй кѫмешиле сале дела бꙋрик пънъ ꙟ це„нꙋнкй, кꙋ мꙋлте пътꙋрй ꙟкреците. ꙟ мѫна „дирѣптъ поартъ о ланче ꙟ кодерище лꙋнгъ, „кꙋ баер де кꙋрѣꙋъ, ка съ о поатъ лесне акъцà „дꙋпъ гѫт, саꙋ ла скара карꙋлꙋй; ла брѫꙋ поар„тъ мꙋлцй топор саꙋ секꙋре, кꙋ карѣ ашà де „дирепт счїꙋ арꙋнкà ꙟ чева, ка кꙋм счїаꙋ Рома„нїй съ арꙋнче Пїлеле сале. Даръ кѫнд се дꙋк „ундева, унде нꙋ се тем де прикꙋритате (при„междїе) дꙋк кꙋ сине ꙟ лок де ланче ун бѫт „фрꙋмос ши нетед, де мꙋлте орй кꙋ фер фере„кат, каре се ꙁиче тоїагꙋ.

„Кꙋ тоїагꙋл ачеста ашà счїꙋ ста Ромѫнїй „ла пързꙋл, адекъ ашà се счїꙋ апърà кѫнд „вине спре бътае, кѫт пот 4. съ де ꙟтрꙋнꙋл „дин чей ꙟвъцацй кꙋ тоїагꙋл, ши тотꙋшй лесне „съ нꙋл батъме; прекꙋм се вѣде уне орй ꙟ а„дꙋнърй, унде се ꙟтѫмплъ вре о бътае ши „ꙟтрикъ. Тоате ачесте аратъ, къ нꙋ сѫнт Ро„мѫнїй де алтъ насчере, де кѫт дин ачеїй, де„спре карїй Хорац поетꙋл Ода 6. Кар. 3. ꙁиче: „Sed rusticorum mascula militum proles sabellis „etc. et sëverae Matris ad arbitrium recisas por„tare fusteis адекъ дин Романй.

„Мꙋериле Ромѫнещй поартъ вестминте де „сине ꙟсешй лꙋкрате, ꙟсъ кѫмпъръ де пънꙋръ „май сꙋбцире, ши де мꙋериле ноастре фѫкꙋте,

кꙋро-

„ кърора де дѹпъ нѹмеле латінеск Карпіскѹле
„ (Carpisculae) ле зик Скарпіле. Се унг бѹкѹ-
„ рос кѹ бѹтир саѹ унт дѹлче пе кап, прекѹм
„ фъчеѹ ши Бѹргѹндіїй; деспре каріїй Сідон Апо-
„ лінаріс ашà кънтъ: Quid me etsi valeam pera-
„ rare Carmen, Infundens acido comam butyro.
„ адекъ: Чемй ажѹтъ ачеіа, къ почй кънтà вер-
„ сѹрй, ꙟфѹндънд коама (пърѹл) ꙟ унт акрѹ"
адекъ унгънд пърѹл.

„ Май тоцй Ромънії сънт Плѹгарй ши пъ-
„ сторй; че май маре деприндере аѹ ꙟ кресчере
„ оилор, кѹ каре вера се ꙟдемънезъ кътръ
„ мѹнцїй чей рекорошй (прекѹм фъчеѹ ла Ро-
„ манй Арментарій), де унде се пот уйтà ка-
„ шй пъкѹраріи Романилор (каріїй се зичеѹ Ті-
„ тірй) кѹм паск оиле ши капреле, прин кымпѹ-
„ риле челе мѹлт десфътътоаре; ꙟтрѹ ачел тимп
„ флѹеръ Корідонѹл (нѹме де пъкѹрарю ла Рома-
„ нії че векй) ꙟ флѹеронюл чел де вре ун кот
„ ши жѹмътате де лѹнг, кътъ ун кънтечел саѹ
„ зикалъ деспре веришоареле, саѹ дръгѹцеле сале.
„ Каре ꙟсѹшй Пан (Дѹмнезеѹл пъсторилор ла
„ Романй, чел че май ꙟтъю аѹ афлат флѹера)
„ кѹ чеіа лалцй Дѹмнезей ай мѹнцилор, кѹ маре
„ десфътаре ар фаче. Кѹ ун кѹвънт тот, че аѹ
„ скрис Віргіліѹс ꙟ Кърциле Бѹколіче деспре пъ-
„ сторіи Романилор, ачеста кѹ десфътаре се
„ веде астъзй ꙟ Тітірії, адекъ Пъсторіи честй
„ ромънещй, ꙟ пракс віе."

„ Ꙟтре челе лалте мънкърй, таре ле плак
„ Колечїй, саѹ Пълтес, пре каріїй сингѹри
„ Бърбацїй ꙟй ферб дин фъринъ де грѫѹ бѹн
„ кѹ унт ши апъ, каре мънкаре лор, ка унилор
„ оменй тарй ла трѹп, ашà нѹтрец ле дъ, ка-

„ ши

шй Колива лꙋптъторилор ла Романй, прекꙋм зиче Карданꙋс Х. 12. Сѫкара се мѫнѫнкъ ꙟ лок де Грѫꙋ, кѫнд нꙋ се фаче ачеста де аџюнс, їаръ кѫнд нꙋ є нічй сѫкаръ, атꙋнчѣ Мею ле ꙟплинеще пре амѫндоѫ. Ачѣста се вѣде ꙟдатинат а фи шй ла Ромѫнй, кѫчй кѫ кѫнд нꙋ се фаче Грѫꙋ, се цин де Мею саꙋ кꙋкꙋрꙋѕ, шй нꙋ ле сѫнт де липсѫ Питарй, чи сингꙋрй сїꙋ ка шй мꙋериле а фаче Тꙋрте дин ачѣ фѫринѫ. Прекꙋм скріє Плінїꙋс Кар. 18. к. 11. деспре Романїй векй, кѫ, прекꙋм мꙋериле лор, ашà шй бѫрбацїй ꙟ 500. де анй, сингꙋрй ꙟшй кочѣꙋ пѫнѣ са. Ꙟгриждерѣ маре време аꙋ спре фачерѣ фѫнтѫнилор, пентрꙋ ачѣїа шй фак ꙟ тоате пѫрциле пе лѫнгѫ дрꙋмꙋрй прин шестꙋрй шй прин мꙋнцй, пꙋцꙋрй саꙋ фѫнтѫнй, пре каре апой ле армѣѕе кꙋ ведре, прекꙋм шй кꙋ рестанице де пїатрѫ саꙋ де лемн фрꙋмоасе, пентрꙋ бꙋнꙋл Стреинилор шй а кѫлѫторилор, спре єртарѣ пѫкателор; каре ашас де фрꙋмос ꙟтокмите, кѫт ꙟвинг пре челе Хорацїане, че се зичѣꙋ Бландꙋсїане Lib. 5. ode 13.

„ Чи де врѣ чинева шй май адевѫрат, шй шй май ꙟкрединцѫторю Семн а авѣ, деспре ачѣїа, кꙋм кѫ Ромѫнїй сѫнт Стрѫнепоцїй Романилор, ачела привѣскѫ нꙋмай кꙋ окй пѫтрꙋнсѫторй ла жокꙋл лор, шй се ва мирà динпреꙋнѫ кꙋ Опїц Поетꙋл Немцеск, де дѫнсꙋл; кѫчй ꙟтѫю калкѫ фечорїй кꙋ кѫмешй Романеще ꙟкрецꙋрате пе подꙋл жокꙋлꙋй; сѫгꙋю ꙟл спѫнѕꙋрѫ пе партѣ стѫнгѫ; ꙟ мѫна дирѣптѫ цин о боатѫ фрꙋмоасѫ веригатѫ, шй кꙋ метал ферекатѫ, тєкма кꙋм сѫнт ѕꙋгрѫвицй ꙟпѫра-

цїй

,, цїй Романилор де демȣлт. Боата ачѣїа де
,, адесе орй є ꙟфрȣмсецатъ кȣ нодȣрй бъръсаре,
,, ши кȣ плȣмб саȣ араме ꙟферъкатъ, прекȣм
,, скрїе Вїргїлїȣс: Pedum formosum paribus nodis
,, atque aëre — etc. адекъ: Боатъ формоасъ
,, кȣ нодȣрй бъръкаре, ши кȣ метал.
,, ш. а. Ꙗсеменѣ стаȣ Пъкȣрърицеле, саȣ мȣе-
,, риле формос ꙟфрȣмсецате; ачесте поартъ ла
,, гѫт Корале рошїй, їаръ пе кап короне саȣ кȣ-
,, нȣнй де росе (рȣжй) ши алте флорй ꙟплети-
,, те, токма ка ши Флоралїиле ла Романй.
,, Кѫнд ꙟчеп а бате пъмѫнтȣл кȣ пинорȣл, се
,, траџе флȣерашȣл ꙟ мижлокȣл жокȣлȣй, токма
,, ка кѫнд ар фи ал доилѣ Аполо, пре каре ꙟл
,, ꙟпрежȣръ жȣкъторїй, цинѫндȣсе де мѫнй,
,, саȣ кȣ кърпиле унїй де алцїй; дȣпъ ачѣїа сър
,, ꙟ рѫнд тот дѣ уна (tripudiando) уреѕѫнд
,, ашà, ка атреїа сълтаре съ цинъ тактȣл; ток-
,, ма кȣм скрїе Лївїȣс деспре (Saliis Sacerdoti-
,, bus) адекъ Преоцїй Романилор, чей спре съл-
,, таре Дȣмнеѕеилор ꙟкинацй, Кар. I. кап. 20.
,, Ꙟтре Ромънй се вѣде жок векю роман ашà де
,, адевърат, ка кареле кȣ а невое се ва афлà ун-
,, дева ꙟ Єȣропа асеменѣ. Мȣлте петрїй кȣ Їн-
,, скрїпцїй романе се сапъ ши пънъ астъѕй прин
,, Трансїлванїа, май вѫртос ꙟ кѫмпȣл че се ѕиче
,, ромънеще: Прат дела Траїан; ꙟсъ Ро-
,, мънїй нострїй нимик нȣ счїȣ де ачѣста; Ши
,, де ар счù дѫншїй, кȣм къ Ѳтацїй, Лȣпї, Улпїї
,, Гемелї, ши алте Їнскрїпцїй, че се афлъ пе ан-
,, чѣ, аȣ фост марїй лор Ѳтръмошй, фъръ ꙟ-
,, доїалъ май кокорате пене ар пȣртà."

,, Не стръмȣтацй сѫнт ꙟ Датиниле сале,
,, ши нічй ун пик нȣ ласе дин трѫнселе, ши

,, дешй

,, дешй нȣ счїȣ (ла тоате) респȣнде, де челе
,, цин? тотȣшй де маре мираре есте, дȣпъ че
,, фȣсеръ смȣлшй ши кȣ тотȣл десбърнацй де къ-
,, тръ Ꙟпърѫцїа Романилор, дȣпъ че пътимиръ
,, атѫтѣ скимбърй прин ꙟ кѫрџериле Варварилор,
,, ши прин асȣприрѣ атѫцй Осташй, кȣм пȣтȣръ
,, ꙟтрȣн тимп де 1560. де анй, де кѫнд сѫнт
,, ꙟ Дакїа ши прин Еȣропа, ꙟтрȣ ачѣїа ꙟтреџиме
,, ашй цинѣ ши ашй пъстра̀ лимба, кѫт ничй Їта-
,, лїа, ничй Галїа саȣ Францїа, ничй Їспанїа, нȣ
,, се апропїе де лимба стръмошѣскъ чѣ Романъ
,, аша̀ де таре, ка частъ не ꙟвъцатъ а Ромъ-
,, нилор."

,, Тоате ачесте май адевърате, ши де кѫт
,, лȣчѣфърȣл май лȣминате семне деспре вица ши
,, урзирѣ Ромѫнилор дела Романй, се ꙟтреск, ба
,, кȣ тотȣл се адеверѣꙁъ прин лимба лор, карѣ
,, е май тоатъ латїнѣскъ, карѣ де аȣ ши при-
,, мит унеле кȣвинте алемънешй (немцешй) ши
,, Унгȣрешй дин Трансїлванїа; тотȣшй шѣȣ ци-
,, нȣт фирѣ ши цесетȣра са чѣ романъ. Еȣ врѣȣ
,, съ арът ꙟтрȣ кѫт аре, саȣ нȣ аре? асемънаре
,, кȣ чѣ Латїнъ, ши чѣ алемънѣскъ; Ꙟсъ ꙟтѫю
,, липсеще съ счим, кȣм къ плȣгарїй Романилор
,, векй, кȣ мȣлт май симплȣ ши май неплъкȣт
,, аȣ ворбит, де кѫт Четъценїй саȣ чей Кȣлти-
,, вацй. Прекȣм аратъ Аȣгȣстїн де Док. Крїст.
,, Кар. 2. кап. 13.

,, Афаръ де ачесте липсеще а счй, къ ꙟтѫюл
,, тимп а Латїнътъцїй мȣлт дескилинит есте
,, де лимба Чїчеронїанъ, карѣ астъꙁй се ворбесче;
,, Прекȣм мъртȣрисеще Енїȣс: Vulturis in silvis
,, miserum mandebat hemonem, каре ꙟ лимба Чї-
,, черонїанъ се ꙁиче: Vultur in silvis miserum

,, man-

„ mandebat hominem; адекъ: Вꙋлтꙋрꙋл мънка̀
„ ꙟ Кодрꙋ пре ун ѡ҆м мишел. (*) Асеменѣ фор-
„ мъ де зичерй векй романе се афлъ ла Рома
„ ꙟ Капітолїꙋм ꙟтрꙋ о пїатръ скобите, унде се
„ четеще: Leciones (Лечїонес) ꙟ лок де Legiones,
„ (Легионес) Macestratus (Мачестратꙋс) ꙟ лок
„ де Magistratus; (Магїстратꙋс) Bovebous amis-
„ seis (Бовебоꙋс амїсеїс) ꙟ лок де Bovibus amis-
„ sis; (Бобїбꙋс амїсїс). Lips. Auct. Ins. Vet. Де
„ ꙟребꙋинцъзъ даръ Ромънїй нострїй унеле кꙋ-
„ винте, каре нꙋ се асеменѣзъ кꙋ челе Латїнещй,
„ нꙋе де лок де а стрига̀, къй лимба лор варваръ,
„ фїинд къ сꙟнт кꙋвинте алемънещй, унгꙋрещй,
„ ши славещй, дела карїи Попорꙋл ромънеск прин
„ стръмꙋтарѣ дїрегъторїилор лꙋꙋ ꙟвъцат.“

„ Ачаста е лимба Ромъчилор де астъзй, пре
„ карѣ фїинд де Латїнй кꙋ тотꙋл десбърнацй,
„ о скꙋтиръ ꙟтрꙋн тимп де 1560. де анй. Се
„ ꙟшалъ ши ръзъческ тоцй даръ, карїй врѣꙋ се
„ дедꙋкъ пре Ромънй дела Гети, саꙋ дела Дакй;
„ фїинд къ тоате пънъ ачѝ адꙋселе де кꙋноасчере
„ семне, не ꙟдоит аратъ, къ Ромънїй сꙟнт ръ-
„ мъшициле Колонелор челор де Траїан ꙟ Дакїа а-
„ дꙋсе; карїй кꙋ датиниле, вестминтеле, ши
„ лимба са, астерн ꙟнаинтѣ атот ꙟцелегъторюлꙋй
„ де Антїквїтецй (векимй) пре нобїлꙋл попор
„ Роман, ка пре о къꙋтътоаре, саꙋ ка пре ун
„ кꙟнтек Вїргїлїанеск.“

Дїмїтрїе Кантїмїр ла кап. 15. ф. 257. аша̀
гръеще деспре Нобїлїтатѣ Ромънилор дин Мол-
дова:

(*) Везй кꙋм се зичѣ ꙟ тимпꙋриле векй пе тимпꙋл луй Їꙋлїе ши алꙋй Аꙋгꙋст, ꙟ лок де Vultur, Vulturis, ꙟ лок де hominem, hemonem ш. а.

дова: Wer den Ursprung des moldauischen Adels aufsuchen will, hat nicht nöthig nach den Beyspiel anderer Völker zu ungewissen und dunklen Erdichtungen seine Zuflucht zu nehmen. Die von allen Gelehrten der Welt für bewährt erkannten griechischen und lateinischen Schriftsteller geben uns in diesen Stück das helleste Licht. Denn wir glauben nicht, daß Jemand läugnen wird, daß es römische Soldaten und Bürger gewesen sind, welche Trajan, nachdem er den König Decebalus überwunden, und das ganze dacische Reich zerstöret hat, nach Dacien als neue Pflanzbürger versetzet hat etc. Auf welche Art aber der römische Stamm in Dacien so viele Jahrhunderte lang, von Trajan bis auf unsere Zeiten fortgepflanzet und erhalten worden, sind wir nicht Willens weitläufig nachzuweisen. Einen einzigen Beweis wollen wir denen, welche einen Zweifel haben, entgegen setzen; nemlich, daß die moldauische Sprache, die mehr als eine andere mit der römischen übereinkommt, zu deutlich auf die Ahnen unserer Nation führe, als daß Jemand etwas darwider einwenden könnte. адекъ: „Чел
„че врѣ съ черче урзирѣ Нобілітъцїй молдове-
„нещй нȣ липсеще, прекȣм фак алте Нѣмȣрй,
„съ се липѣскъ де некȣноскȣте ши ԥтȣнекоасе
„скорнирй. Къчи къ Скріпторїй Гречещй ши Ла-
„тінещи, чей де тоатъ лȣмѣ вередничй де кре-
„динцъ кȣноскȣцй, не дав ԥ лȣкрȣл ачеста чел
„май лȣминат адевър. Ничй нȣ кредем, къ ва
„минцй чинева, къ нар фи фост мілітарй ши
„четъценй Романй ачеїй, пре карїй їав ашезат
„Траїан ԥ Дакїа ка пре неще планте четъценещй,
„дȣпъ че ԥвинсъ пре Декевал ши спарсъ тоатъ
„кръимѣ дъчаскъ. Де ши нам авѣ алтъ мър-
„тȣріе, кȣм къ Адріан, (чел че дȣпъ мортѣ
„лȣй Траїан мȣлте Провінцїй асіатичесчй лъсъ
„пре

„ пре мѫна Варварилор) нꙋмай пентрꙋ ачѣїа наꙋ
„ кꙋтезат съ пъръсѣскъ Дакїа, къчй саꙋ темꙋт
„ пре атѫца четъценй Романесчй, карїй єраꙋ а-
„ чй, съ ꙟй арꙋнче ꙟ стрикъчюне: тотꙋшй ар
„ фи де ажꙋнс пентрꙋ кꙋноскъторюл де векимй
„ Четиторю, спре а се ꙟкрединца деспре адевърꙋл
„ ачеста, нꙋмай де шѣꙋ адꙋче аминте де да-
„ тина, карѣ єра ꙟтре Романй, де дꙋпъ карѣ
„ єра оприт а лꙋа пре чинева ꙟ вреꙋн Легїон,
„ декъ наꙋ фост Четъцѣн ши Нобїл Роман. Ꙟсъ
„ ꙟ че мод саꙋ кивернисит, ши саꙋ цинꙋт На-
„ цїа романъ ꙟ Дакїа ꙟтрꙋ атѫтѣ сꙋте де анй,
„ дела Траїан пѫнъ ꙟ тимпꙋриле ноастре, нꙋ
„ врем пе ларг а арътà. Уна нꙋмай мъртꙋрїе
„ врем съ адꙋчем асꙋпра ачелора, карїй се ꙟ-
„ доеск, адекъ: кꙋм къ лимба Молдовенѣскъ,
„ карѣ май мꙋлт де кѫт орй че лимбъ, се асе-
„ менѣзъ кꙋ чѣ латїнъ, кꙋ мꙋлт май апрїат
„ аратъ векюл сѫнџе Роман ал Націй ноастре,
„ де кѫт съ поатъ оре чине асꙋпра ачестꙋй аде-
„ вър вре о ꙟдоїалъ а фаче."

Кꙋџетѫнд къ є де ажꙋнс, а фи арътат пре ачестй Скрїпторй, карїй адеверѣзъ кꙋм къ Ромънїй сѫнт дин Романй урзицй, жꙋдекаю а нꙋ фи де липсъ май пре мꙋлцй (карїй ненꙋмърацй деспре Ромънй скрїиторй сѫнт) ачй ай ꙟширà, чи а стригà кътръ тот юбиторюл де адевър Четиторю, ка кꙋ бꙋнъ лꙋаре аминте съ четѣскъ Џїтацїїле челе пънъ ачй арътате, ши нꙋмай де кѫт (де ва фи прокопсит ꙟ Їсторїй) нꙋ нꙋмай ва причепе пизмà, урà ши рѫотатѣ, каре ферб ꙟ пептꙋл Кѫртиторюлꙋй дин Хале асꙋпра Ромънилор, чи ши дескълекарѣ саꙋ урзирѣ Ромънилор дела Романїй чей векй, прѣ лесне ва кꙋноаще.

Дин

Дин честе пънъ акꙋма арътате прѣ лѫмꙋрит се кꙋлѣџе, кꙋм къ Ромънїй сѫнт адевъраци Стрънепоцй а Романилор векй; нꙋ шѣꙋ ажꙋнс даръ Къртиторюл дин Хале скопꙋл чел пропꙋс.

Фи даръ Ромъне! кꙋ тотꙋл ꙟкрединцат, кꙋм къ сѫнџеле каре се стръкꙋръ прин вѫнеле тале, є сѫнџе кꙋрат де Роман, ши нꙋ те да а те ꙟшела прин трꙋнїй трꙋфашй де Нацїа ромънѣскъ, ши некꙋноскъторй де Їсторїй ши де векимй, карїй врѣꙋ съ те амъџѣскъ де а креде, къ єщй оре че вицъ де Склавй; фїинд къ ꙋнїй ка ачеїй нꙋмай дин ꙋра мърирей нꙋмелꙋй Роман, ши дин ꙟтересꙋл сеꙋ ворвеск.

Фїе де ажꙋнс астъ датъ, челе ремасе вор принде бине алтъ датъ! фъръ машй бꙋкꙋрâ, дѣкъ ар депꙋне Къртиторюл пизма, ꙋра, ши тоате порнириле челе пътимитоаре асꙋпра Ромънилор, ши дѣкъ нꙋ нꙋмай деспре вре о нацїе, чи ши деспре вре о персоанъ сѫнџератекъ скрїинд, саꙋ ва скрїа кꙋ оменїе ши адевърат, прекꙋм се кꙋвине ꙋнꙋй Консїлїар, саꙋ, дѣкъ (май ꙟцелепцеще лꙋкрѫнд) кꙋ тотꙋл ва тъчѣ.

Imprimatur

Pestini die 23-a Novembris 1827.

Joannes Theodorovits m. p.

G. n. u. R. Parochus Pestiensis, Venerabilis Consistorii Assessor, et Librorum Valachicorum Int. R. Censor.